٢٠٠

فەرموودەی پێغەمبەر ﷺ بۆ ئافرەتان

حەوێز حاجی علی

چوارەم چاپ
٢٠١٣

٢٠٠

فەرموودەی پێغەمبەر ﷺ بۆ ئافرەتان

ناسنامەی

ناو: (200) فەرموودەی پێغەمبەر ﷺ بۆ ئافرەتان

بابەت: ئایینی

دانانی: حەویز حاجی عولی

چاپخانە: هێڤی

چاپ: چوارەم/2013

تیراژ: 1000 دانە

بەرهەم: (79)

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی (٧٨٨)ی ساڵی (٢٠٠٦)ی پێدراوە.

07504671394

07504885903

hawler.chap@gmail.com

٢٠٠

فەرموودەی پێغەمبەر ﷺ

بۆ ئافرەتان

ئامادەکردنی

حەوێز حاجی عەلی

چوارەم چاپ

٢٠١٢

پێشــەکی

الحمد لله وكفى وصلى الله على النبـي المصطفى (ﷺ)..

ئاینی پیرۆزی ئیسلام ڕێزێکی تایبەتی بۆ ئافرەت داناوەو بەتەواوکـەرو پاڵپشتی پیاوانی دائەنێ، هەروەکو پێغەمبەری ئازیزمان دەفەرموویت(ﷺ): (اِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ) رواه ابـو داود بـسند صـحيح واتـە: بەرسـاتی ئافرەتان پاڵپشتو هاوکاری پیاوانن.

جا ئەگەر بەوردی سەرنجی ئەو فەرموودەیە بدەین، بۆمـان روون دەبێتـە کەوا ئافرەت مافێکی ئیجگار زۆری بۆ مۆسگەر کـراوە، وەئـەو فـەرموودە پیرۆزە دەمکوتی هەموو ئەوکەسو لایەنانە دەکات کەبانگەشە بـۆ ئـازادی ئـافرەت دەکـەن، بـەڵام مەبەسـتیان شـکاندنو روخانـدنو کـاول کردنـی ئافرەتە،دەیانەوێ راپێچی یانەکانو مەلهاکانیان بکـەن بـەناوی ئازادییـەوە. هیچ بەرنامە یەکیان بۆ ئافرەتان پێ نییە جگە لەو قسە هەڵـەقو بەلەقانـەی کەوەکو تووتی بەردەوام دەیڵێنەوە کە دەڵێن:

١- فرە ژنی پێشێڵ کردنی مافی ئافرەتە بەڵام خۆیان هـیچ بەرنامـەیان بۆ قەیرەیی خوشکانمان دانەڕشتووە.

٢- ئافرەت دەبێ ئازادی سێکسی هەبێت لەوەش مەبەستیان بێ رەوشت کردنی کۆمەڵگایە.

٣- یاخود دەڵێن ئافرەت چۆنی بوێ نابێ رێگەی لێ بگیرێ لەهەر شتێك کە دەیکات، بۆ هەموو ئەو رێکخراوانـە دەسـتێکی پـەنهان لەپـشتیانەوەیە

ئەیان سورێنی‌و بەرنامەی روخێنەریان بۆدا ئەنێ بۆ بنبرکردنی رەوشت لـەناو کۆمەڵگای کوردەواریدا، کە هەرلەو رۆژەی کورد ئایینی پیرۆزی هەڵبـژاردووە بەئاسوودەیی ژیاوەو خزمەتی بەئایینی پیرۆزی ئیسلام کردووە.

خوشکی خۆشەویستم:

ئێوە لەئیـسلامدا ریـزی پێـشەوەی کـاروانی بانگـەوازو شـەهادەتتان گرتووە! یەکەم کەس باوەڕی هێنا بەپێغەمبـەر (ص) (خەدیجـە) بـوو رەزای خوای لەسەر بێت، یەکەم شەهید (سومەییە)بوو (رەزای خوای لەسەر بێت).

سەدان نموونەی ئازایی‌و بوێری لەلاپەڕەکانی مێژووی ئیـسلامیدا ئافرەتـان ئەکتەری بوون.

بەڵام لەسایەی بیردۆزە نەفامیەکاندا جگە لەئافرەتان بێ کـشۆو شـۆراوە لەبەهاجوانەکانی ناوکۆمەڵگا چـی تـر بـەدی ناکرێـت.. چـونکە خـۆ رووت کردنەوە.. ئیغراکردنی گـەنجان.. لـەش فرۆشـی.. گـۆرانی وسـەما دروشـم‌و بەرنامە ئامانجیانە.

لەکۆتاییدا داوا لەخوشکان دەکەم ئـەم(٢٠٠) فەرمودەیـە لەبەربکـەن‌و بیکەن بەپەیڕەوی ژیانی خۆیان، خوشك‌و کچەکانیان وئافرەتانی تـریش فێـری حوکمەکانی تایبەت بەئافرەتان بکەن.

واخر دعوانا الحمد لله رب العالمين

هەوێز حاجی علی

٢٠٠٦/٣/١٦

بسم الله الرحمن الرحيم

١) قال رسول الله ﷺ: ((إِنَّمَا نُهِيتُ عَنِ النَّوْحِ، عَنْ صَوْتَيْنِ أَحْمَقَيْنِ فَاجِرَيْنِ: صَوْتٌ عَنِ النَّغمة لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَمَزَامِيرُ الشَّيْطَانِ وَصَوْتٌ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ، خَمشُ الْوُجُوهِ وَشَقُّ الْجُيُوبِ وَرَنَّةِ الشَّيْطَانِ)). رواه ابن سعيد والبزار وقال البغوي حديث حسن.

واته: بەڵێ ئێوەم قەدەغەکردووە لە دوو قیژەی بەد و ناهەموار: دەنگێك لەکاتی بوونی نیعمەت و خۆشیەکان کە بکرێتە بەزم و هەراو زورنالێدانی شەیتان، دەنگی دووەم لەکاتی ئاستەنگ و دژواری کە بکرێتە قیژەو چڕنوك لەخۆدان و یەخە دادڕین و زریکەی شەیتان.

٢) قال رسول الله ﷺ: ((تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا، وَلِحَسَبِهَا، وَلِجَمَالِهَا، وَلِدِينِهَا فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ)). رواه البخاري ومسلم

واته: ئافرەتان بۆ یەکێك لەم چوارە هەڵدەبژێررێن و دەخوازرێن! یان بۆ ماڵ و سەروەت، یان لە بەر ڕێزداری خانەوادەی، یان لەبەر جوانییەکەی، یان لەبەر ئاین پەروەریەکەی، جا ئافرەتی خاوەن ئاین بخوازە، تا بەخت یاوەرت بێت.

---

٣) **قال رسول الله ﷺ: ((خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لأَهْلِي))**. رواه ابن ماجة بسند صحيح.

واته: چاكترينتان باشترينتانن بۆ خێزانی، منیش باشترینتانم بۆ خێزانم.

٤) **قال رسول الله ﷺ: ((إِنَّمَا النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ))** رواه ابوداود بسند صحيح.

واته: بەڕاستی ئافرەتان پاڵپشت و هاوكاری پیاوانن.

٥) **قال رسول الله ﷺ: ((لاَ تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ، وإِذا استَأْذَنَتْ إِمْرَأَةَ أَحَدَكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فلا يَمْنَعْهَا))** متفق عليه.

واته: ڕێگە لە ئافرەتان مەگرن كە چوون بۆ مزگەوت، ئەگەر خێزانی یەكێتان مۆڵەتی چوونە مزگەوتی خواست با قەدەغەی نەكات.

٦) **قال رسول الله ﷺ ((إِذَا جَلَسَ بَيْنَ شُعَبِهَا الأَرْبَعِ ثُمَ اجْهَدَ فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ))**.رواه النسائي وهو صحيح.

واته: ئەگەر پیاوێك لەنێوان چوارپەلی ئافرەتی خۆی دانیشت و لەگەڵیا جووت بوو، وە خۆی ماندوو كرد، ئیتر خۆشۆردن لەسەر هەردووكیان پێویست دەبێ.

٧) **قال رسول الله ﷺ: ((إِنَّ أَخْوَفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُم اَلزِّنَا وَالشَّهْوَةَ الْخَفِيَةُ))** رواه الطبراني باسناد صحيح وقاله المنذري.

واته: ئەوەی من لێی دەترسم و ترسم لێی هەیە بۆ سەر ئێوە زینا و شەهوەت و ئارەزووە.

٨) قال رسول الله ﷺ: ((لاَ تَأْتُوا اَلنِّسَاءَ فِي إِسْتَاهِهِنَّ، فَإِنَّ الله لاَ يَسْتَحِي مِنَ الْحَقِ)) رواه أحمد والترمذي وحسنه.

واته: مەچوونە لای خێزانەکانتان لەدواوە، چونکە خوای گەورە شەرم لە حەق و ڕاستی ناکات.

٩) قال رسول الله ﷺ: ((اَلْحَيَاءُ وَالْعَيّ شُعْبَتَان مِنَ الإِيمَان، وَالْبَذَاءُ وَالْبَيَانُ شُعْبَتَان مِنَ النِفَاقِ)) رواه احمد وصححه الذهبي.

واته: شەرم و زمان پاکی دوو لقن لە باوەڕ، سوکی و قسەزلیش دوو لقن لە دووڕوویی.

١٠) قال رسول الله ﷺ: ((لأَنْ يَطْعَنَ فِي رَأْسِ أَحَدِكُمْ بِمِخْيَطٍ مِنْ حَدِيدٍ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمَس إِمْرَأَةً لـه تحـلّ لـه))رواه الطبراني وصححه الألباني في السلسلة الصحيحة.

واته: ئەگەر دەرزیەکی ئاسن لەسەر یەکێك لەئێوە بدرێت باشترە بۆی لەوەی کە دەست بدات لە دەستی ئافرەتێك کە ئەو ئافرەتە حەڵاڵ نەبێت بۆی.

١١) قال رسول الله ﷺ: ((ثَلاَثَةٌ لاَ تَرْفَعُ صَلاَتَهُمْ فَوْقَ رُؤُوسِهِمْ شِبْراً: رَجُلٌ أَمَّ قَوْماً وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ، وَإِمْرَأَةٌ بَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ وَالْعَبْدُ الإِبِقِ))رواه ابن ماجه باسناد صحيح.

واتــه: سێ کەس نوێــژیان بــستێك لەســەر ســەریان بــەرز نابێتــەوە: پیاوێك پێش نوێــژی بکــات بــۆ کۆمــەڵێك ئــەو کۆمەڵــە پێیــان ناخۆش بێت و حەز بە چارەی نەکەن، ئــەو ئافرەتــەی مێردەکــەی دڵگران و توڕە و بێزار بێ لێی، بەندەیەك لەدەســتی خاوەنەکــەی ڕای کردبێ و هەڵهاتبێ.

١٢) **قال رسول الله ﷺ: ((مَــنِ ابْتُلِــيَ بِشَيْءٍ مِــنَ الْبَنَــاتِ فَــصَبَرَ عَلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْراً منَ النَّارِ))** رواه الترمذي بسند صحيح.

واتە: کەسێك خوای گەورە تاقی بکاتەوە بە بەخشینی چەند کــچێك (واتە: چەند کچێکی پێ ببەخشێ و کوڕی نــەداتێ و یــان کــچی زیــاتر بــێ) ئــارام بگرێــت لەســــەریان و بــەخێویان بکــات و پەروەردەیان بکات، دەبن بە پەردە بۆی لــەنێوان ئــاگری دۆزەخ و خۆیدا.

١٣) **قال رسول الله ﷺ: ((لاَ يَنْظُرُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَــنْ جَــرَّ إِزَارَهُ بَطَراً))** متفق عليه.

واتــه: خوای پەروەردگار لە ڕۆژی دواییدا بەچــاوی ڕەحمــەت ســەیری کەسانێك ناکات کە لەبــەر لــووت بــەرزیان جــل و بــەرگیان تــا گۆزینگ شۆڕ بۆتەوە.

١٤) **عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: ((اَلنَّظَرُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسِ، مَنْ تَرَكَهَا مَخَافَتِي أَبْدَلَهُ إِيمَاناً يَجِدُ حَلاَوَتَهُ فِي قَلْبِهِ))** رواه

الطبراني والحاكم عن عبدالله بن مسعود ﷺ باسناد جيد.

واته: تەماشاکردنی ئافرەتی دەستنوێژ لێشکاو تیرێکە لە تیرەکانی شەیتان، وە یەکێك لەبەر مـن وازی لێ بێنـێ و نـەیکات ئـەوا هەست بە شیرینی باوەڕ دەکات لەناو دڵیدا.

١٥) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((اَلْحَمَّامُ حَرَامٌ عَلَـى نِـساءِ أُمَّتِـي))رواه الحاكم عن عائشة ﷺ بسند حسن.

واته: چوونە نـاو حـەمام قەدەغەیـە لەسـەر ئافرەتـانی ئوممەتەکـەم (مەبەست لە حەمامی گشتییە).

١٦) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((أَيمَا رَجُلٍ مَسَّ فَرْجَـهُ فَلْيَتوضـأْ، وَأَيمَـا إمْرَأةٍ مَسَتْ فَرْجَهَا فَلْيَتَوَضأْ)) رواه أحمد والدار قطني عن ابن عمر ﷺ بسند صحيح.

واتــە: هەر پیاوێك دەستی بەداوێنی کەوت با دەسـتنیوژ بگـرێ، وە هەر ئافرەتێك دەستی بە داوێنی خۆی کەوت با دەستنوێژ بگرێ.

١٧) قالَ رَسَولُ اللهِ ﷺ: ((لاَ تُنْكَحُ الأَيمُ حَتى تُستأمَرْ، وَلاَ تُنْكَحُ اِلْبكْرُ حَتّى تَستأْذِنْ))متفق عليه.

واته: بێوەژن تـاکو فـەرمانی پێنـەدرێت، کـچیش تـا مۆڵـەتی لێ وەرنەگیرێت، مارەییان نایەت.

١٨) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاس عِنْدَ اللهِ نَزْلَـةً يَـوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلُ يفضِي إِلَى اِمْرأتِهِ وَتفضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرْ أَحَـدُهُمَا

سِرَّ صَاحِبِهِ)) رواه مسلم وابوداود.

واته: خراپترین كەس لە ڕۆژی دوایی‌دا لەبەردەم پەروەردگاردا، پیاوێكە دەچێتە لای خێزانی، یا ژنێكە دەچێتە لای مێردەكەی، لەدوایی دا یەكێكیان نهێنی ئەویترین دەدركێنێ.

١٩) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((لاَ يَخلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إلاَّ كَانَ الشَّيْطَانُ ثَالِثُهُمَا)) رواه البخاري.

واته: هەرگیز نابێ ژن و پیاو بەیەكەوە بن، چونكە شەیتان سێهەمینیانە.

٢٠) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لعائشة رضي الله عنها: ((يَا عَائِشَةُ إِرْفِقِي، فَإِنَّ اللهَ إِذَا أَرادَ بِأَهْلِ بَيْتٍ خَيْراً أَدْخَلَ عَلَيْهِمُ الرِّفْقُ))صحيح رواه أحمد.

واته: ئەی عائیشە، نەرم و نیان بە، بەڕاستی خودای گەورە، ئەگەر ویستی چاكە بكات لەگەڵ خێزانێكدا، ئەوا نەرم و نیانیان بەسەردا دەڕژێنێ.

٢١) قال رسول اللهﷺ: ((الحَيَاءُ وَالإيمانُ قُرِنَا جَمِيعاً، فإذا رُفِعَ أحدُهُما رُفِعَ الآخَرُ)).رواه الحاكم والبيهقي بسند حسن.

واته: شەرم و باوەڕ پێكەوە جووتن، ئەگەر یەكێكیان نەما، ئەویتریشیان نامێنێ.

٢٢) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((مَنْ كَانَتْ لَهُ أُنْثىَ فَلَمْ يُئْدِهَا وَلَمْ يُهِنْهَا وَلَمْ يُؤْثِرْ عَلَيْها وَلَدَهُ، أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ))متفق عليه.

واته: هەرکەسێك کـچێکی هـەبوو زیندەبەچـاڵی نـەکرد و، زوڵـم و ستەمی لێ نەکرد و کوڕەکەی بە گەورەتر دانەنا (واته قیـمـەت و سەنگی بەسەردا نەشکاندەوه) خوای گەوره ئەیخاته بەهەشتەوه.

٢٣) ((زَوّجَ جُذَامَ بِنتَهُ خَنسَاءَ، وَهِيَ كارِهَةٌ، فَأَتَتْ خَنساءُ رَسُولَ اللهِ ﷺ فَرَدَّ نِكاحَها (أي فَسَخَهَا).))متفق عليه.

واته: جوزام خەنسای کچی بـەزۆر بەشـوودا، خەنـسایش هاتـە لای پێغەمبـەری خـوا ﷺ، پێغەمبـەری خـواش ﷺ مارەبڕینەکـەی هەڵوەشاندەوه.

٢٤) قال ابن عمر رضي الله عنه: ((نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنِ الشغارِ)).رواه البخاري ومسلم.

واته: پێغەمبەر ﷺ ژن بەژنی قەدەغە کردووه.

٢٥) قال رسـول الله ﷺ: ((لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِلَ وَالْمُحَلَلَ لَهُ))رواه ابوداود بسند صحيح.

واته: نەفرەتی خوا (لعنه) لەو کەسەبێ کـە مارەبـەجاش دەکـات و لەوەشی بۆی حەڵاڵ دەکات.

٢٦) قـالَ رَسُـولُ اللهِ ﷺ ((إِذا دُعِـيَ أَحَـدُكُمْ إِلى الوَلِيمَـةِ فَلْيَأْتِهَا))رواه البخاري ومسلم.

واتـه: ئەگـەر کەسـێکتان بانگێـشتی زەماوەنـد کـرا، بـا بـچێت (بەمەرجێك شتی حەرامی تێدا نەبێت).

٢٧) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((اللهَ اللهَ في النِسَاءِ، فَإنَّهُنَّ عَوانٌ في أيْدِيكُم، أخَذْتُموهُنَّ بِأمانَةِ اللهِ))رواه النسائي بسند صحيح.

واته: توخوا ئاگاداری ئافرەتەکانتان بن (دووجار فەرمووی)، ئەوان لەژێر چاودێریتان دان و ئێوە بە ئەمانەتی خودا هێناوتانن.

٢٨) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((شِقْوَةُ ابنِ آدَمَ في ثَلاثٍ: المَسْكِنُ السّوء، والمَرْأَةُ السّوء، والمَرْكَبُ السّوء))صحيح الجامع الصغير وزيادته رقم ١٦

واته: سێ شت دەبێتە مایەی خراپی و بەدبەختی بۆ مرۆڤ، ماڵێکی خراپ (واتە: تەنگ و تارێك بێ)، یان دراوسێی خراپی هەبێت یان دوور بێت لە مزگەوت، ژنێکی خراپ، سواریەکی خراپ (واتە سواریەکەی ئەوەندە خراپ بێت خاوەنەکەی سوودی لێ نەبینێ).

٢٩) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((لَوْ كُنْتُ آمَراً أحَداً أنْ يَسْجُدَ لِأحَدٍ، لأمَرْتُ الْمَرْأَةَ أنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِها.))صحيح الجامع الصغير للألباني.

واته: ئەگەر فەرمانم بکردایە کە یەکێ کڕنووش(سجدە) بەرێ بۆ یەکێکی تر، ئەوا فەرمانم دەدا کە ئافرەت سوجدە بەرێ بۆ مێردەکەی.

٣٠) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((خَيْرُ النِساءِ إذا نَظَرْتَ إلَيْهَا سرَّتْك، وَإذا أمَرْتَهَا أطاعَتْك، وَإذا غِبْتَ عَنْهَا حَفِظَتْكَ فِي نَفْسِهَا

وَمَالِكَ.))رواه احمد وابوداود والحاكم وصححه.

واتـه: چاكترين ئافرەت ئـەو ئافرەتەيـە كـە سـەيرت كـرد دڵخۆشـت بكات، كە فەرمانت پـێكرد فـەرمان بـەرداريت بكـات، ئەگـەر دووركەوتيەوە ناموس و ماڵت بپارێزێت.

٣١) قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ ((إذَا دَعَا الرَّجُـلُ إمْرَأَتَـهُ إلَـى فِرَاشِـهِ فَأَبَتْ أنْ تَجِيءَ عَلَيْهَا فَبـاتَ غَـضْبَانَ عَلَيْهَـا، لَعَنَتْهَـا المَلائِكَـةُ حَتَّى تُصْبِحَ) متفق عليه.

واتـه: ئەگەر پياو خێزانی خۆی بانگ كرد بۆ كاری سەرجێيی و بۆ كـاری ژن و مێردايەتی و نەچووە لای و بێفەرمانی كـرد، مێردەكـەی ئـەو شەوە بەتەنيايی بباتە سەرو لێی تورە بێـت، ئـەوا تـا ڕۆژ دەبێتـەوە فريشتەكان نەفرين(لعنة)ی لیّ دەكەن تا بەيانی دەبێتەوە.

٣٢) قالَ رَسُـول اللهﷺ: ((لاَ يَحِـلُّ لِلْمَـرْأَةِ أنْ تَـصُومَ وَزَوْجُهَـا حَاضِرٌ إلا بِإذْنِهِ)) متفق عليه.

واتـه: ڕەوا نييە بۆ هيچ ئافرەتێـك كـە بـەرۆژووی سـوونەت بـێ و مێردەكەشـی ئامادەبێـت (واتـە لەسـەفەر نـەبێت)، مەگـەر مێردەكەی مۆڵەتی پێ بدات.

٣٣) قال رسول اللهﷺ: ((مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَنْظُـرُ إلى مَحَاسِـنِ إمْـرَأةٍ ثُمَّ يَغُضُّ بَصَرَهُ إلاَّ أحْدَثَ اللهُ لَهُ عِبادَةً يَجِدُ حَلاوَتَها فِي قَلْبِهِ))

رواه احمد والطبراني بسند حسن.

واتە: هەر موسڵمانێك (جا نێر بێ یا مێ) لە غەفڵەتێکدا یـان لـە ناکاوێکـدا چـاوی بکـەوێت بـەجوانی ئافرەتێـك دوایـی ڕووی وەرگێڕا و چاوی پاراست (لەترسی خودا) خوای گەورە بە پەرسـتن بۆی حساب دەکات و هەست بە شیرینی و تام و چێژی دەکات لـە دڵ و دەروونی دا.

٣٤) قالَ رَسُـول اللهﷺ: ((لا يَخْلُـونَّ رَجُـلٌ بِـامْرَأَةٍ إلاَّ مَـعَ ذِي مَحْرَمٍ))رواه البخاري.

واتە: با پیاوێك و ئافرەتێك بەتەنیا نـەبن لەشـوێنی چـۆڵدا مەگـەر مەحرەمێکیان لەگەڵ بێت.

٣٥) قال رسُول اللهﷺ: ((لا يَفْـرِكُ مُـؤْمِنٌ مُؤْمِنَـةً إنْ كَـرِهَ مِنْهَـا خُلُقاً رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ))رواه مسلم.

واتـە: هـیچ بـاوەردارێکی پیـاو بێـزاری لـە بەرامبـەر هاوسـەری دەرنەبڕێت، چونکە ئەگەر هەڵسوکەوتێکی نـاڕێکی نوانـد، ئـەوە هەڵسوکەوتی تری هەیە کە پەسند و جوان و ڕێکە.

٣٦) قال رسول اللهﷺ: ((لا تَحْلِفُـوا بِآبـائِكُمْ وَلا بِأُمَّهَـاتِكُمْ وَلا بِالأَنْدادِ وَلا تَحْلِفُوا إلاَّ بِاللهِ وَتَحْلِفُـوا الاَ وَأَنْـتُمْ صـادِقُون))رواه ابوداود بسند صحيح.

واتە: سوێند مەخۆن بەسەری باوك و دایکتانـەوە، وە بـەو شـتانەی دەبنە هاوەڵ دانان بۆ خـوای پـەروەردگار، سـوێند بـەخوا بخـۆن،

سوێند مەخۆن ئەگەر بەڕاستی نەبێت.

٣٧) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَـرْأَةَ فَتَنْعِتَهـا لِزَوْجِهَـا كَأَنَّهَا يَنْظُرُ إِلَيْهَا))رواه البخاري.

واتــە: بـا ئـافرەت بـەئافرەت نـەگات (واتــە لــەکاتی ڕووتیــدا) و ئەندامەکانی ببینێ، پاشان وەسفی ئەندامــەکانی بـۆ مێردەکـەی بکات، هەروەکو خۆی سەیری کردبێت.

٣٨) قال رسول اللهﷺ: ((إِنِّي لأُحِبُّ أَنْ أَتَزَيَّنَ لِلْمَرْأَةِ كَمَا أُحِبُّ أَنْ تَتَزَيَّنَ لِي الْمَرْأَةِ، لأَنَّ اللهَ يَقُـولُ: وَلَهُـنَّ مِثْـلُ الـذِي عَلَـيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ))رواه ابن جرير وابـن ابـي حـاتم باسـناد صـحيح، انظـر صـحيح الجـامع الصغير للألباني.

واتە: پێم خۆشە خۆم بڕازێنمەوە بۆ ژنەکەم، هەروەك چۆن پێم خۆشە ئـەو خـۆی بڕازێنێتـەوە بـۆ مـن، چـونکە خـوای پـەروەردگار دەفــەرمووێ: ئافرەتــان مافیــان هەیــە بەســەر پیاوەکانیانــەوە بەوێنەی ئەو مافانەی پیاوان هەیانە بەسەر خێزانەکانیانەوە).

٣٩) قال رسول اللهﷺ: ((إِنَّ لَكُمْ مِنْ نِـسَائِكُمْ حَقَـاً وَلِنِـسائِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقَاً))صحيح الجامع الصغير.

واتە: ئێوە مافتان بەسەر خێزانەکانتانــەوە هەیــە، خێزانەکانیــشتان مافیان بەسەر ئێوەوە هەیە.

٤٠) قال رسول اللهﷺ: ((مَنْ كَانَ لَهُ إِمْرَأَتَان يَمِيلُ لأَحَدِهِمَا عَنْ

الأُخـرَى، جَـاءَ يَـوْمَ القِيامَـةِ يُجَـرُّ إِحْـدَى شَـقَّيْهِ سـاقِطاً أَوْ مَائِلاً))رواه الترمذي وصححه غيره.

واته: هەرکەسێ دوو ژنی هەبوو نۆبەی یەکێکیانی دەدا بە ئەوی تـردا لـە ڕۆژی دوایـیـدا یـەکێ لەلایـەکانی ڕادەکێـشرێت کـە داکەوتووە یان لەسەر لا دێت.

٤١) قال رسـول اللهﷺ: ((مَـنْ كُـنَّ لَـهُ ثَـلاَثُ بَنَـاتٍ، يُـؤْوِيهِنَّ وَيَرْحَمُهُنَّ وَيَكْفِلَهُنَّ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةَ الْبَتَّةَ))رواه احمد بسند جيد.

واته: هەرکەسێ سێ کچی هەبێت و بەخێویان بکـات و بـە بـەزەیی بێت لەگەڵیاندا و بیانگرێتە باوەشی خـۆی، ئـەوە بەهەشـتی بـۆ واجب دەبێت و ئەچێتە ناویەوە.

٤٢) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا صَلَّتَ الْمَـرْأَةُ خَمْـسَهَا، وَصَـامَتْ شَهْرَهَا، وَحَصُنَتْ فَرْجَهَـا، وَأَطَاعَـتْ بَعْلَهَـا، دَخَلَـتْ مِـنْ أَيِّ أَبْوابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ))رواه ابن حبان بسند صحيح.

واتـە: ئەگەر ئافرەت پێنج نوێژەکان بکات، مانگی ڕەمەزان بەڕۆژوو بێت، عەورەتی بپارێزێت لەخراپی، گوێڕایەڵی مێردەکـەی بکـات لە شتی شەرعیدا، ئەوا لەکام دەرگای بەهەشتەوە بیەوێ دەچـێتە بەهەشتەوە.

٤٣) قال رسول اللهﷺ: ((لِلْبِكْرِ سَبْعَةُ أَيَامٍ وَلِلثَّيِّبِ ثَلاثٌ ثُمَّ يَعُـدْ إِلَى نِسَائِهَا))رواه مسلم.

واته: ئەگەر یەکێك ژنی هەبوو ویستی بیکاتە دووان یا زیاتر، ئەوە ژنی دووەم یا سێیەم یا چوارەم ئەگەر کچ بوو حەوت ڕۆژ لەگەڵی دەمێنێتەوە لەسەرەتادا (واتە لە ڕۆژی گواستنەوە تا حەوت ڕۆژ)، ئەگەر بێوەژن بوو ئەوە سێ ڕۆژ لەگەڵی دەمێنێتەوە.

٤٤) قال رسول اللهﷺ: ((نُهِيتُ أَنْ أَمْشِي عُرْيَانًا))حديث حسن رواه الطبراني.

واته: لێم قەدەغەکراوە بەڕووتی بەڕێگادا بڕۆم.

٤٥) قال رسول اللهﷺ: ((أَرْبَعَةٌ يُصْبِحُونَ فِي غَضَبِ اللهِ وَيُمْسُونَ فِي سَخَطِ اللهِ. قُلْتُ: مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: الْمُتَشَبِّهُونَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ، وَالَّذِي يَأْتِي الْبَهِيمَةَ، والذِي يَأْتِي الذَّكَرَ يَعْنِي اللِّوَاطَ))رواه البيهقي والطبراني عن ابي هريرةﷺ باسناد صحيح.

واته: چوار کەس بەیانیان و ئێواران لەناو قەهر و تووڕەیی خوادان. ووتم: ئەو چوارکەسانە کێن ئەی پێغەمبەری خواﷺ؟ فەرمووی: ئەو پیاوانەی خۆیان دەبەنە سەر شێوەی ژنان و ئەو ژنانەی خۆیان دەبەنە سەر شێوەی پیاوان، ئەو کەسەی بچێتە لای گیانلەبەر (چوارپێ)، ئەوەی دەچێتە لای پیاو (واتە نێربازی).

٤٦) قال رسول اللهﷺ: ((النِّكَاحُ مِنْ سُنَّتِي، فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ بِسُنَّتِي فَلَيْس مِنِّي، وَتَزَوَّجُوا فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الأُمَمَ))رواه ابن ماجه بسند حسن.

واتـه: هاوسەرگرتن لە سـوونـنەتی منـه، هەرکەسـێك لێـی لابـدات شوێن کەوتووی من نیە، هاوسەر بگرن لەبەر ئەوەی من دەمەوێ ژمارەتان لە هەموو گەلانی تر زیاتر بێت.

٤٧) قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا بَاتَتِ الْمَرْأَةُ مُهَاجِرَةً فِـرَاشَ زَوْجِهَـا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تَرْجِعَ))رواه البخاري ومسلم.

واتـه: ئەگەر ئافرەتێك بەبێزاری جێی هاوسەرەکەی جێ بهێڵێت لێـی دوور بکەوێتەوە، فریشتـەکان لەعنـەت (نـەفرین)ی لێ دەکـەن تـا دەگەڕێتەوە.

٤٨) قال رسول الله ﷺ: ((سَبْعَةٌ يَلْعَنُهُمُ اللهُ تَعَالَى وَلاَ يَنْظُرُ إِلَـيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَقُولُ اُدْخُلُوا النَّارَ، الفَاعِـلُ وَالْمَفْعُـولُ بِـهِ (يَعْنِـي اللُّوَّاطَ)، وَنَاكِحُ الْبَهِيمَةِ، وَنَاكِحُ الأُمِّ وَبِنْتِهَا، وَنَـاكِحُ يَـدِهِ، إِلاَّ أَنْ يَتُوبُوا))حديث حسن رواه الطبراني.

واتـه: خودای پەروەردگار نەفرەتی (لعنە)ی لە حەوت جۆر ئادەمیزاد کردووە و بەچاوی بەزەیی تەماشایان ناکات، وە فـەرمان دەکـات بیـان بەنـە نـاو دۆزەخـەوە لەگـەڵ ئەوانـەی دەچـنە نـاو ئـاگر هەتاهەتایە، مەگەر پەشیمان ببنەوەو تەوبە بکەن:

یەکەم: ئەوانەی دەچنە لای نێر یان مێ لەدواوە.

دووەم : ئەو کەسەی بەکاری نێربازی رازییە لەگەڵی بکرێت.

سێیەم: ئەوانەی دەچنە لای چوارپێ.

چوارەم: ئەوانەی دەچنە لای دایك.

پێنجەم: ئەوانەی دەچنە لای کچی خۆیان.

شەشەم: ئەوانەی بەدەست خۆیان ڕەحەت دەکەن.

٤٩) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا ظَهَرَ الزِّنَا وَالرِّبَا فِي قَرْيَةٍ فَقَدْ أَحَلُّوا بِأَنْفُسِهِمْ عَذَابَ اللهِ))رواه الحاكم وقال صحيح الإسناد.

واتە: ئەگەر بەئاشکرا داوێن پیسی و ریبا(سوو) خورا لە هەر شار و دێهاتێکدا، ئەوا سزای خوایان لەسەر خۆیان سەپاندوە.

٥٠) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ كَانَ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ))رواه البخاري ومسلم.

واتە: نابێ پیاو لەگەڵ ژندا بەتەنها بمێنێتەوە یان بەتەنها دابنیشێ لەگەڵیدا، چونکە سێهەمینیان شەیتانە.

٥١) قال رسول اللهﷺ: ((كُتِبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَصِيبُهُ مِنَ الزِّنَا، فَهُوَ مُدْرِكُ لاَ مَحَالَةَ الْعَيْنَان زِنَاهُمَا النَّظَرُ..))رواه مسلم وابوداود والترمذي.

واتە: هەموو ئادەمیزاکێك بەشی هەیە لە زیناو نووسراوە لەسەری، وە پێشی دەگات و دەربازبوونیش نی‌یە لێی، مەبەست لە زینای بچوکە زینای چاو تێڕوانین و سەیرکردنی ئافرەتە.

٥٢) قال رسول اللهﷺ: ((مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ وَضَمَّ أَصَابِعَهُ))رواه مسلم.

واته: هەرکەسێ دوو کچ لەسەر ئاینی ئیسلام پەروەردە بکات، تاکو دەگەنە باڵغ بوون لە ڕۆژی دواییدا من و ئەو کەسە بەیەکەوەین وەك ئەو دوو پەنجە، دوو پەنجەی جووت کرد.

٥٣) قال رسول الله ﷺ: ((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو إِمْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهَا فَتَأْبَى عَلَيْهِ إِلاَّ كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ سَاخِطاً عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا))رواه مسلم.

واته: سوێند بەو کەسەی گیانی منی بەدەستە، هەرکەسێ داوای سەرجێیی لە ئافرەتەکەی بکاو ئەویش خۆی لێ قەدەغە بکات، ئەوا خوای گەورە لەو ژنە دەڕەنجێت تاکو پیاوەکەی لەگەڵ ئاشت دەبێتەوە.

٥٤) عن عائشة رضي الله عنها قالت: ((كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذَا حِضْتُ يَأْمُرُنِي أَنْ أَتَّزِرَ ثُمَّ يُبَاشِرُنِي))صحيح رواه الترمذي.

واتە: پێغەمبەری خوا ﷺ عادەتی وابوو کە دەکەوتمە بێنوێژییەوە فەرمانی پێ دەکردم کە کراسێك لەبەر بکەم لەسەریدا یاری لەگەڵ دەکردم.

٥٥) قال رسول الله ﷺ: ((إِنَّمَا الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ))رواه مسلم وابوداود.

واته: خۆشوشتن پێویستە ئەگەر ئاوی مەنی هاتەوە.

٥٦) قال رسول الله ﷺ: ((أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ لَمْ يَنْكِحْهَا الوَلِيُّ، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ، فَإِنْ أَصَابَهَا، فَلَهَا مِهْرُهَا

بِمَا أَصَابَ مِنهَـا، فَإِنْ اشْـتَجَرُوا فَالـسُلْطَان وَلِـيٌّ مَـنْ لا وَلِـيٌّ لَهُ))رواه ابن ماجه وابوداود بسند صحيح.

واتــه: هــەر ئافرەتێــك سەرپەرشــتەکەی مــارەی نــەکات، ئــەوە مارەبڕینەکەی بەتاڵە (تا سێ جـار ئەمــەی گــووت) جـا ئەگــەر چووە لای جیماعی لەگەڵدا کرد، ئـەوە هـەموو مارەیی‌یەکـەی بەردەکەوێت، جا ئەگەر سەرپەرشتیارەکانیش کێشەیان لەنێوانـدا دروسـت بـوو، ئـەوە دەسـەڵاتدار سەرپەرشـتیاری کەسـێکە کـە سەرپەرشتیاری نەبێت.

٥٧) قــال رســـول اللهﷺ: ((لاَ نِكَـــاحَ إلاَّ بِـــوَلِيٍ وَشَـــاهِدَيْ عَدْلٍ))حديث رواه البيهقي وابن حبان.

واتــه: مارەکردن دانامەزرێت تا سەرپەرشتیار و دوو شایەت ئامـادە نەبن.

٥٨) قال رسول اللهﷺ: ((... إنَّهُ لاَبُدَّ لِلْعُرْسِ مِنْ وَلِيمَةٍ))رواه أحمد والطبري.

واتە:... پێویستە بۆ بووك گواستنەوە خواردن بکرێت.

٥٩) قال رسول اللهﷺ: ((حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى زَوْجَتِهِ أَنْ لَـوْ كَانَـتْ بِهِ قُرْحَةٌ فَلَمَسَتْهَا مَا أَدَّتْ حَقَّهُ))صحيح رواه أحمد.

واتــه: مافی پیاو لەسەر خێزانەکەی ئەوەیـە ئەگـەر لاشـەی چـڵك و خوێنی پێوە بووبێـت، ئـەو بـەزمانی بیلێـسێتەوە، ئـەوە مـافی هێشتا نەداوە.

٦٠) قال رسول الله ﷺ: ((خَيْرُ النِّساءِ مَنْ تَسُرُّكَ إذَا أبْصَرْتَ وتُطِيعَك إذَا أمَرْتَ وَتَحْفَظُ غِيبَتَك فِي نَفْسِهَا وَمَالِكَ))

واتـه: باشترین ئافرەت ئەو ئافرەتەیە ئەگەر ببینی دڵخۆشت بکات، وە ئەگەر فەرمان بکەی بە گوێت بکات و پارێزگاری لـە خـۆی و ماڵت بکات ئەگەر لەماڵ نەبوویت.

٦١) قال رسول الله ﷺ: ((... المَرْأةُ رَاعِيةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَهِي مَسْؤُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا))رواه البخاري ومسلم.

واتـه: ئافرەت سەرپەرشتیارە لەماڵی پیاوەکەیدا، وەبەرپرسە لەسـەر ئەوەی سەرپەرشتی دەکات.

٦٢) قال رسـول الله ﷺ: ((لاَ يَحِلُّ لإمْرَأةٍ مُسْلِمَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أنْ تَحُدَّ فَوْقَ ثَلاثَةِ أيَامٍ إلاّ عَلَى زَوْجِهَا أرْبَعَةُ أشْهُرٍ وَعَشْراً))رواه البخاري ومسلم.

واتـه: حەڵاڵ نییە بۆ هیچ ئافرەتێکی موسڵمان کە بـاوەڕی بـەخوا و ڕۆژی دوایی هەبێت، کەوا تازیە بۆ هیچ مردوویەك بکات لەوسێ ڕۆژ زیاتر، مەگەر بۆ مێردەکەی خۆی، ئەوە چوار مانگ و دەڕۆژ دەیکات.

٦٣) قال رسول الله ﷺ: ((لاَ يَحِلُّ لإمْرَأةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أنْ تأذَنَ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَهُوَ كَارِهٌ، وَلاَ تَخْرُجَ وَهُوَ كَـارِهٌ وَلاَ تُطِيعَ فِيهِ أحَداً وَلا تُخْشِنَ بِصَدْرِهِ وَلاَ تَعْتَزِلَ فِرَاشَهُ وَلاَ تَضُرَّ

بِهِ فَإِنْ كَانَ هُوَ أَظْلَمَ فَلْتَأْتِهِ حَتَّى تُرْضِيهِ فَإِنْ هُوَ قَبِلَ فَبِهَا وَنِعْمَتْ وَقَبِلَ اللهُ عُذْرَهَا وَأَفْلَحَ مَحَبَّتَهَا وَلاَ إِثْمَ عَلَيْهِ وَإِنْ هُوَ أَبَى بِرِضَاهَا عَنْهَا فَقَدْ أَبْلَغَتْ عِنْدَاللهِ عُذْرُهَا)) رواه البيهقي والحاكم وهو حديث حسن.

واته:حەلاڵ نییە بۆ ئافرەتێك باوەڕی بەخوا و ڕۆژی دوایی هەبێت روخسەت بدات بەهیچ کەسێك لەماڵی پیاوەکەیدا و ئەو پێی ناخۆش بێت، وە نابێت گوێڕایەڵی هیچ کەسێك پێشی گوێڕایەڵی پیاوەکەی بخات و یان دڵی زامدار بکات، یان جێگای لێ جیابکاتەوە، وە نابێت لێی بدات، جا ئەگەر ئەو ستەمی لێ کرد ئەوە با ئەم بڕوات بۆ لای تا ڕازی دەکات، جا ئەگەر لێی ڕازی بوو ئەوە چاکە و خوایشی لێ ڕازی دەبێت و عوزری قبوڵ دەکات، پیاوەکەش سەرفراز دەبێت بە خۆشەویستی ئەم و هیچ تاوانی لەسەر نامێنێت، ئەگەر پیاوەکەی لێی ڕازی نەبوو ئەوە ئەم ئەوەی لەسەریەتی بەجێی هێناو عوزری خۆی گەیاندە لای خوای گەورە.

٦٤) قال رسول اللهﷺ: ((الْمُخْتَلِعَاتُ هُنَّ الْمُنَافِقَاتُ)) رواه الترمذي بسند صحيح.

واته: ئەو ئافرەتانەی کە داوای تەڵاق دەکەن (خلع) لەمێردەکانیان بەڕاستی ئەوانە دووڕووەکانن.

٦٥) قال رسـول اللهﷺ: ((ثَـلاَثٌ جِـدُّهُنَّ جِـدٌّ، وَهَـزْلُهُنَّ جِـدٌّ: النِّكَاحُ وَالطَّلاَقُ وَالرَّجْعَةُ))حديث حسن رواه ابوداود والترمذي وابن ماجه.

واته: سێ شت هەن ڕاستیان ڕاستیە و گاڵتەشیان هەر ڕاستیيە، ژن مارەكردن و تەڵاق دان و گێڕانەوە.

٦٦) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ طَلاَقَ وَعِتَـاقَ فِـي إِغْـلاَقٍ))رواه احمد وابوداود بسند صحيح.

واته: تەڵاق دان و ئازادكردنی كۆیلە لەكاتی (اغلاق) دا نییە.

إغلاق: توڕەبوون و زۆر لێكردن و شێتی.

٦٧) قـال رسـول اللهﷺ: ((لاَ تَـضْرِبُوا الجِزْيَـةَ عَلَـى النِّـسَاءِ وَالصِّبْيَان وَلاَ تَضْرِبُوهَا إِلاَّ عَلَى مَنْ جَرَتْ عَلَيْهِ المُوسى))صحيح رواه البيهقي.

واته: سەرانە لە ئافرەتان و منداڵان مەسێنن، كەسێك باڵغ نەبووبێت لە نێرینە سەرانەی لێ مەسێنن.

٦٨) قال رسول اللهﷺ: ((لَنْ يَفْلِحَ قَـوْمٌ وَلَّـوا أَمْـرَهُمْ إِمْـرَأَةً))رواه البخاري والترمذي والنسائي.

واته: هیچ میللەتێك سەرفراز نابن كە فەرمانی خۆیان بدەنە دەستی ئافرەت.

٦٩) قال رسول اللهﷺ: ((إِنَّ الـدُّنْيَا مَتَـاعٌ وَخَيْـرُ مَتَاعِهَـا الْمَـرْأَةُ

الصَّالِحَةُ))صحيح رواه النسائي.

واتـه: دنیا کالاّ و شتومەکە، چاکترین کالاّ و شت و مەك لـە دنیـادا ئافرەتی چاك و بڕوادارە.

٧٠) قال رسول الله ﷺ: ((حُبِّبَتْ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا النِّسَاءِ وَالطِّيبُ وجُعِلَ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلاَةِ))رواه النسائي بسند صحيح.

واتـه: لە دنیادا ئەم دوو شتەم لەلای خۆشەویست کـراون: ئـافرەت و بۆن خۆشی، وە لە نوێژیشدا چاوو دڵم ڕۆشن دەبێتەوە.

٧١) قال رسول الله ﷺ: ((إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: يَارَسُولَ اللهِ، أَفَرَأَيْتَ الحَمْوَ؟ قَالَ: الحَمْوُ المَوْتُ.))رواه البخاري.

واتـه: قەدە نەکەن لە ئافرەتـان بـچنە ژوورەوە بەتـەنیا، پیاوێـك لـە ئەنصاریەکان وتی: ئەی ئەگەر ئەو کەسە شوبرای بوو؟ فەرمووی: ئەوە هەر مردنە.

٧٢) قال رسول الله ﷺ: ((خَيْرُ النِّسَاءِ رَكِبْنَ الإِبِلَ صَالِحَ نِسَاءِ القُرَيْشِ أَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ، وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ))رواه البخاري.

واتـه: باشترین ئافرەتێك سـواری وشـتر بووبێـت، چـاکترین ئـافرەتی قورەیـشە، خـاوەن سـۆز و خۆشەویـستین بـۆ منداڵـەکانیان و، پاسەوانی ماڵی مێردەکانیشیانن.

٧٣) عن عائشة ﷺ قالت: ((إِنَّ اِمْرَأَةً قالت: يَا رَسُولَ اللهِ ﷺ، أَقُولَ إِنَّ زَوْجِي أَعْطَانِي مَا لَمْ يُعْطِنِي. قال رسول الله ﷺ: المُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطِ كَلاَبِسِ ثَوْبَي زُورٍ))متفق عليه.

واته: ئافرەتێك بە پێغەمبەری فەرموو ﷺ: مـن دەڵـێم مێردەکـەم پارەم دەداتێ لەکاتێکدا کـە وا نییـەو نامـداتێ؟ پێغەمبـەر ﷺ فەرمووی: تێربوو تێرکراو بە شتێك کە پێشی نەدراوە ئەوە وەکـو لەبەرکردنی جلێکی درۆ وەهایە.

٧٤) ((نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تُنْكَحَ المَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا أَوْ عَلَى خَالَتِهَا))رواه البخاري ومسلم.

واته: پێغەمبەر ﷺ قەدەغەی کردووە ئافرەت بەسەر خوشکی دایـك و خوشکی باوك مارەبکرێت (واتە پوور).

٧٥) قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا اِسْتَعْطَرَتِ المَرْأَةُ فَخَرَجَتْ عَلَى القَوْمِ لِيَجِدُوا رِيحَهَا فَهِي كَذَا وَكَذَا (أَيْ الزَّانِيَة).))رواه احمد بسند صحيح.

واتـه: ئەگەر ئافرەت خۆی بۆن خۆش کرد و ڕۆیشتە دەرەوە بـۆ لای کەسانێك کە بۆنەکەی بکەن، ئەوا ئاواو ئاوایە (واتە زیناکەرە).

٧٦) قال رسول الله ﷺ: ((عُذِبَتْ إِمْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ، حَبَسَتْهَا مَاتَتْ جَوْعًا فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ))رواه البخاري.

واته: ئافرەتێك سزادرا لەسەر پشیلەیەك کـە بەنـدی کردبـوو (واتـە

خواردن و خواردنەوەی نەئەدا پێی) هەتا بەبرسێتی مرد، بۆیە بەهۆی ئەو پشیلەیەوە چووە ناو ئاگری دۆزەخ.

٧٧) تقول عائشة أم المؤمنين ﵂: ((إنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ النَّبِيِّ ﷺ كَانَتْ إِذَا دَخَلَتْ عَلَى النَّبِيِّ قَامَ إِلَيْهَا فَرَحِبَ بِهَا وَقَبَّلَهَا وَأَجْلَسَهَا فِي مَجْلِسِهِ))متفق عليه.

واتە: دایکی ئیمانداران حەزرەتی عائیشە (خودا لێی ڕازی بێ) دەفەرموێت: هەرکاتێك فاتیمەی کچی پێغەمبەرﷺ سەری لە پێغەمبەرﷺ بدایە، پێغەمبەرﷺ لەبەری هەڵدەستاو پێشوازی لێدەکرد و، ماچیشی دەکرد و، لە تەنیشت خۆیەوە دای دەنا.

٧٨) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمُ الْمَرْأَةَ فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَنْظُرَ مِنْهَا إِلَى مَا يَدْعُوهُ إِلَى نِكَاحِهَا فَلْيَفْعَلْ))رواه أحمد وأبوداود.

واتە: ئەگەر یەکێکتان بەنیاز بوو ئافرەتێك بخوازێت و بوار هەبوو ببینێ، با سەیری بکات.

٧٩) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا أَتَاكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَزَوِّجُوهُ إِلاَّ تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ))حديث حسن رواه الترمذي وابوداود والحاكم.

واتە: ئەگەر یەکێك هات بۆ خوازێنی کچەکەتان، و ئێوەش لە ئاین و ڕەوشتی ڕازی بوون، ئەوا بیاندەنێ، بەڵام ئەگەر واتان نەکرد ئەوا ئاژاوەو خراپەکاری لەسەر زەویدا بڵاو دەبێتەوە.

٨٠) قال رسـول اللهﷺ: ((يَانِسَاءَ المُسْلِمَاتِ لاَ تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ بِفَرْنِ شَاةٍ))متفق عليه.

واتــه: ئـەی ئافرەتـانی موسـڵمان! بـا هـیچ دراوسـێیەك ژنـە دراوسێیەكەی بێڕێز سەیر نەكا و شتی یەكتر بەكەم نەزانن.

٨١) عن أسود قال: سألت عائشة ﷺ: ما كان النبيﷺ يَصْنَعُ فِي بَيْتِهِ؟ قَالَتْ: ((كَانَ يَكُونُ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ (فِي خِدْمَتِهِمْ)، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلاَةُ خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ))رواه البخاري.

واته: لـە ئەسـوەدەوە دەگێڕنـەوە، ڕەزای خـوای لەسـەر بێـت، كـە وتوویەتی: لە حـەزرەتی عائیـشەم پرسـیار كـرد: پێغەمبـەرﷺ لەماڵـەوە چـی دەكـرد؟ ئـەویش فـەرمووی: لەماڵـەوە خزمـەت دەكات و بەدەم خێزانیەوەیە (واتـە یارمـەتی دەدات لـە ئـیش و كاری ناوماڵدا) كە كاتی نوێژیش هات، دەڕوات بۆ مزگـەوت بـۆ نوێژی جەماعەت.

٨٢) تَقُولُ أسماء بنت ابي بكر: قَدِمَتْ عَلَيَّ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فَاسْتَفْتَيْتُ رَسُولَ اللهِﷺ، قُلْتُ: قَدِمَتْ عَلَيَّ أُمِّي وَهِيَ رَاغِبَةٌ(أَيْ تَرْغَبُ زِيَارَتِي) أَفَأَصِلُ أُمِّي؟ قَالَ: نَعَمْ صِلِي أُمَّكِ))متفق عليه.

واته: ئەسمای كچی ئەبوبەكر(خوا لێی ڕازی بێ) دەڵێت: دایكم هاتە لام و ئەوكاتە باوەڕی نەهێنابوو، پرسـیارم لـە پێغەمبـەری خـوا

کرد و وتم: دایکم هاتووه بۆ لام و ئەیەوێت سەردانم بکـات، ئایـا پێشوازی لیٚ بکەم؟ فەرمووی: بەڵێ، سیلەی ڕەحم لەگەڵ دایکتدا بەجێ بهێنە.

٨٣) **قال رسول الله ﷺ:** ((إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ فَلاَ تَمَسَّ طِيبًا))رواه مسلم.

واتە: ئەگەر یەکێکتان (مەبەستی لە ئافرەتانە) ئامـادەی مزگـەوت بوو، با بۆنی خۆش بەکار نەیەنێت.

٨٤) **قـال رسـول الله ﷺ لامـرأةٍ:** ((زَوْجُـكِ وَوَلَـدُكِ أَحَـقُّ مَـنْ تَصَدَّقْتِ بِهِ عَلَيْهِمْ))رواه البخاري عن أبي سعيد الخدري ﷺ.

واتـە: پێغەمبەر ﷺ بە ئـافرەتێکی فـەرموو: زەکاتەکـەت بـدە بـە مێردەکەت و کوڕەکەت، چـونکە ئـەوان لەپێـشترن لەوانـەی کـە زەکاتت پیٚداون.

٨٥) **قال رسول الله ﷺ:** ((مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَـبٍ وَلاَ فِـضَّةٍ لاَ يُـؤَدِّي مِنْهَا زَكَاتَهَا إِلاَّ إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صُفِحَتْ لَـهُ صَـفَائِحُ مِـنْ نَـارٍ فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ))رواه ابوداود والنسائي بسند حسن.

واتە: هەر خاوەن زێڕ و زیوێك زەکاتی نەدا، زێڕ و زیوەکەی لـەڕۆژی دواییدا دەکرێتە پارچەی پان لە ئاگر و لاتەنیـشت و نێوچـاوان و پشتی پیٚ داخ دەکریٚ.

٨٦) عَنْ عَائِشَةَ ﷺ: أَنَّ رسولَ اللهِ ﷺ كَانَ يُبَاشِرُ وَهُـوَ صَـائِمٌ

ثُمَّ يَجْعَلُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا ثَوْبَاً يَعْنِي الفَرْجَ))رواه أحمد بسند صحيح.

واتە: پێغەمبەرﷺ گەمەو یاری لەگەڵ دەکرد و بەرۆژوویش بوو، لەنێوان خۆی و ئەودا پەڕۆیەکی لەسەر فەرجی دادەنا.

٨٧) عَنْ عَائِشَةَ‌رضي الله عنها: أَرَادَ رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ يَقْبِلَنِي، فَقُلْتُ: إِنِّي صَائِمَةٌ! فَقَالَ: وَأَنَا صَائِمٌ، ثُمَّ قَبِلَنِي))رواه احمد

واتە: پێغەمبەرﷺ ویستی ماچم بکات، منیش پێم گوت بەرۆژووم! ئەویش فەرمووی: منیش بەرۆژووم، لەپاشان ماچی کردم.

٨٨) أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتْ عَائِشَةَ‌رضي الله عنها فَقَالَتْ: أَتَقْضِي إِحْدَانَا الصَّلاَةَ أَيَّامَ مَحِيضِهَا؟ فَقَالَتْ عائشة: أَحَرُورِيَّةٌ أَنْت؟ قَدْ كَانَتْ إِحْدَانَا تَحِيضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ ﷺ ثُمَّ لاَ تُؤْمَرُ بِقَضَاءٍ))رواه البخاري ومسلم.

واتە: ئایا نوێژەکانمان بگێڕینەوە کاتێك کە بێنوێژ بووین؟ عائیشە پرسی: ئایا تۆ خەڵکی (حروریە)ی،-دێیەکە لە نزیك مەککە و یەکەم کۆبوونەوەی خەواریجەکانی تیا بەسترا، لێرە مەبەستی ئەوەیە کە ئەمە ڕای خەواریجە-، ئێمە لەکاتی کە بێنوێژ دەبووین لەسەردەمی پێغەمبەرﷺ ئەمری پێ نەدەکردین نوێژەکان بگێڕینەوە.

٨٩) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ تَصُومُ المَرْأَةُ يَوْمَاً وَاحِدَاً وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ إِلاَّ رَمَضَانَ))رواه أحمد والبخاري ومسلم.

واتـه: نابێ ئافرەت ڕۆژێـك ڕۆژووی سـوننەت بگـرێ تـا پرسـی بـە مێردەکەی نەکا تەنها مانگی ڕەمـەزان نـەبێ (چـونکە مـانگی ڕەمەزان واجبە).

٩٠) قال رسول الله ﷺ: ((لَيْس مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الخُدُودَ وَشَقَّ الجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَةِ الجَاهِلِيَّةِ))رواه البخاري ومسلم والترمذي.

واتـه: هەریەکێك لەخۆی بـداو یەخـەی خـۆی بـدڕێ و ڕەش پـۆش و شـتی نادروسـت بکـا لەئێمـە نیـیە (واتـە دوورە لـە کۆمـەڵی موسڵمانان).

٩١) إنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ بَرِيءٌ مِنَ الصَّالِقَةِ وَالْحَالِقَةِ وَالشَّاقَّةِ))رواه البخاري ومسلم.

واتـه: پێغەمبەر ﷺ لەوانە بەریـیە: قیـژەو هـاوار و پـرچ ڕنینـەوەو یەخە دادڕین ئەنجام دەدەن.

٩٢) عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ الأَنْصَارِيَّةِ ﷺ قَالَتْ: نُهِينَا عَنْ اتِّبَاعِ الجَنَائِزِ..))رواه البخاري ومسلم.

واتـه: پێغەمبەر ﷺ قەدەغەی کردین دوای جەنازە بکـەویت (ئەمـە تایبەتە بە ئافرەتان).

٩٣) قـال رسـول الله ﷺ: ((قَدْ أُذِنَ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنَّ))رواه مسلم.

واتـه: ئەوا ڕێگە درا کە بۆ پێویستییەکانتان لەماڵ دەربچن.

٩٤) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا اِسْتَأْذَنَكُمْ نِسَاؤُكُمْ بِاللَّيْلِ إِلى المَسْجِدِ فَأْذَنُوا))متفق عليه.

واته: ئەگەر خێزانەکانتان مۆڵەتیان خواست بەشەو بچنە مزگەوت، مۆڵەتیان بدەن.

٩٥) جَاءَتْ اِمْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِك فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْماً نَأْتِيَك فِيهِ تُعَلِّمَنَا مِمَّا عَلَّمَك اللهُ فَقَالَ اِجْتَمِعْنَ فِي يَوْمَ كَذَا وَكَذَا فِي مَكَان كَذَا وَكَذَا فَاجْتَمَعْنَ فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللهِﷺ فَعَلَمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللهُ))رواه البخاري.

واته: ئافرەتێك هاتە لای پێغەمبەرﷺ فەرمووی: ئەی پێغەمبەری خواﷺ، وتارەکانت تەنها بۆ پیاوانە، ڕۆژێکیش بۆ ئێمە دیاری بکە تا بێینە خزمەتت، تا ئەوەی خوای پەروەردگار فێری کردووی فێری ئێمەشی بکە، پێغەمبەرﷺ فەرمووی: لە فلان ڕۆژ و فلان ڕۆژ کۆببنەوە، ئەوانیش لەشوێنی دیاریکراو کۆبوونەوەو پێغەمبەریشﷺ ئەوەی خوای پەروەردگار فێری کردبوو، فێری ئەوانیشی کرد.

٩٦) كنّ نساء مؤمنات يشهدن مع رسول الله ﷺ صلاة الفجر متلفعات بمروطهن (مغطات الرؤس باثوابهنّ) ثم ينقلبن إلى بيوتهن حين يقضين الصلاة لا يعرفهن أحد من الغلس (ظلمة

آخر الليل بعد طلوع الفجر).رواه البخاري ومسلم.

واتە: ئافرەتە موسڵمانەکان لەگەڵ پێغەمبەری خواﷺ ئامادەی نوێژی بەیانیان دەبوون و، بە پۆشاکەکانیان داپۆشرابوون، پاش بەجێهێنانی نوێژ، بەرەو ماڵەکانیان دەگەڕانەوە، لەبەر تاریکی شەو کەس نەیدەناسینەوە.

٩٧) قال رسول اللهﷺ: ((.. وَلاَ تَنْقِبِ الْمَرْأَةُ الْمُحْرِمَةُ، وَلاَ تَلْبِسِ الْقَفَازَيْنِ))رواه البخاري وابوداود.

واتە: نابێ ئافرەت لەکاتی ئیحرامدا نیقاب بکات و دەستکێش لەدەست بکات.

٩٨) عن الربيع بنت معوذ رضي الله عنها قالَتْ: كُنَا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَنَسْقِي الْقَوْمَ وَنَخْدِمُهُمْ وَنَرُدُّ الْقَتْلَى إِلَى الْمَدِينَةِ، وَفِي رِوَايَةٍ: وَنُداوِي الكَلْمَى (أَيْ الجَرْحَى).رواه البخاري.

واتە: بەشداری شەڕمان دەکرد لەگەڵ پێغەمبەری خواﷺ، ئاومان دەدا بە خەڵکەکەو خزمەتمان دەکردن و کوژراوەکانیشتمان بۆ مەدینە دەبردنەوە، لە ڕیوایەتێکیشدا هاتووە: بریندارەکانیشمان تیمار دەکردن.

٩٩) عن عائشة رضي الله عنها قالَتْ: اِسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الجِهَادِ، فقال: ((جِهَادُكُنَّ الحَجُّ)).رواه البخاري.

واتە: داوام لە پێغەمبەرﷺ کرد ڕێگام بدا بۆ جیهاد، فەرمووی:

حەج جیهادی ئێوەیە.

١٠٠) قال رسـول اللهﷺ: ((لاَ تُـسَافِرْ إمْـرَأَةٌ سَـفَراً ثلاَثَـةَ أَيَّـامٍ فَـصَاعِداً إلاَّ مَـعَ أَبِيهَـا أَوْ أَخِيهَـا أَوْ إبْنِهَـا أَوْ زَوْجِهَـا أَوْ ذِي مَحْرَمٍ))رواه البخاري.

واتـە: نابێ ئافرەت لەسێ ڕۆژ بەدواوە بەتەنها سەفەر بکات، مەگەر لەگەڵ باوکی یا کوڕی یا برای یا مێـردی یـان مـەحرەمێکی تـر بێت.

١٠١) قال رسول اللهﷺ: ((خَمْسٌ مَنْ قُبِضَ فِي شَيْءٍ مِنْهُنَّ فَهُـوَ شَهِيدٌ... والنفسـاءُ فِي سَـبِيلِ اللهِ فَهُـوَ شَـهِيدٌ))رواه النسائي بسند صحيح.

واتـە: پێنج جۆرە کەس شەهیدن.. ئەو ئافرەتـەش بـەخوێنی منـداڵ بوون دەمرێت شەهیدە.

١٠٢) قال رسول اللهﷺ: ((إِنَّ اللهَ حَرَّمَ مِنَ الرَّضَاعِ مَا حَرَّمَ مِـنَ النَّسَبِ)) صحيح رواه الترمذي.

واتـە: خـوای پـەروەردگار ئـەوەی بـە زاوزێ و خزمایـەتی حـەرامی کردبێ، بەهۆی شیرخواردنیشەوە حەرامی کردووە.

١٠٣) عن عائشة رضي الله عنها قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِي ﷺ وَلاَ نَرَى إلاَّ الحَجَّ، حَتَّى إذَا كُنَّا بِـسَرَفٍ، أَوْ قَرِيبـاً مِنْهَـا حِـضْتُ، فَدَخَلَ عَلَـيَّ النَّبِـيُّ ﷺ وَأَنَـا أَبْكِـي، فَقَـالَ: أَنَفِـسْتِ؟ (يَعْنِـي

الحِيضَةَ) قَالَتْ: قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: إنَّ هَذا شَيْءٌ كَتَبَهُ اللهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ، فَاقْضِي مَا يَقْضِي الحَاجُّ، غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالبَيْتِ حَتَّى تَغْتَسِلِي، قَالَتْ: وَضَحَى رَسُولُ اللهِ ﷺ عَنْ نِسَائِهِ بِالْبَقَرِ))رواه البخاري ومسلم.

واته: لەگەڵ پێغەمبەر ﷺ سەفەری حەجمان کرد، کاتێك لە (سرف) بووین یا نزیکی ئەوێ بووین بێنوێژ بووم، پێغەمبەر ﷺ هاتە سەرم و من دەگریام، بەمنی گوت: ئایا بێنوێژ بوویت؟ منیش گوتم: بەڵێ، ووتی: ئەوە خوای پەروەردگار لەسەر کچانی حەزرەتی ئادەمی نووسیوە، حاجیەکان چی دەکەن تۆش وابکە، تەنها تەوافی بەیت مەکە تا پاك دەبیتەوە.

١٠٤) قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا أَنْفَقَتِ المَرْأَةُ مِنْ طَعَامِ بَيْتِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا بِمَا أَنْفَقَتْ وَلِزَوْجِهَا أَجْرُهُ بِمَا كَسَبَ.))متفق عليه.

واته: ئەگەر ئافرەت خواردن و شت و مەك لەماڵەکەی ببەخشێت، بەمەرجێك زیادەڕەوی تێدا نەکات، بۆ خۆی پاداشتی بەخشینەکەی دەست دەکەوێت و هاوسەرەکەیشی پاداشتی پەیداکردنەوەی دەست دەکەوێت.

١٠٥) قال رسول الله ﷺ: ((تَصَدَّقْنَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارَ وَلَوْ مِنْ حِلِيِّكُنَّ))متفق عليه.

واتە: ئەی ئافرەتانی (انصار) خێر و خێرات بکەن، ئەگەر لە خشڵەکانیشتان بێت.

١٠٦) قال رسول الله ﷺ: ((أَبْغَضُ الحَلاَلِ إلى اللهِ الطَّلاقُ))رواه ابوداود بسند صحيح.

واتە: ڕق لێ بووەوەترین حەڵاڵ لای خودای پەروەردگار، تەڵاقە.

١٠٧) عن أبي هريرة ﷺ قال: أَتَى جِبْرِيلُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ هذِهِ خَدِيجَةُ إِذَا أَتَتْكَ فَاقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلامَ مِنْ رَبِّهَا وَمِنِّي وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لاَ صَخَبَ فِيهِ وَلاَ نَصَبَ))متفق عليه.

واتە: حەزرەتی جوبرائیل هاتە لای پێغەمبەری خوا ﷺ ووتی: ئەی پێغەمبەری خوا، ئەوە خەدیجەیە، ئەگەر هاتە لات سڵاوی خوا و منی پێ بگەیەنە، وە مزگێنی کۆشکێکی لە مرواری پێ بدە لە بەهەشتدا کە نە دەنگەدەنگ و نە ماندووبوونی تێدایە.

١٠٨) قال رسول الله ﷺ: ((السَّاعِي عَلَى الأَرْمَلَةِ وَالمِسْكِينِ كَالمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ))رواه البخاري.

واتە: هەرکەس دەستی خێری بگاتە بێوەژن و هەژار، وەك ئەوە وایە لەپێناوی خوادا جیهادی کردبێت.

١٠٩) قال رسول الله ﷺ: ((إِنِّي لاَ أُصَافِحُ النِّسَاءَ..)) رواه الترمذي بسند صحيح.

واتە: من تەوقە لەگەڵ ئافرەتان ناکەم.

١١٠) عن عمّ حرام بن حكيم أنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللهِ ﷺ: مَا يَحِلُّ لِي مِنْ اِمْرَأَتِي وَهِيَ حَائِضٌ؟ قَالَ: ((لَكَ مَا فَوْقَ الإِزَار)) رواه ابوداود بسند صحيح.

واتە: مامی حەرامی کوڕی حەکیم پرسیاری لە پێغەمبەری خوا ﷺ کرد: کاتێ خێزانم بێنوێژ بوو، چی بۆ من حەڵاڵە لەگەڵیدا بیکەم؟ ئەویش فەرمووی: بۆت دروستە لەسەر کراسی یاری لەگەڵ بکەی (واتە نابێ جیماعی لەگەڵ بکەی).

١١٢) قال رسول الله ﷺ: ((... إِطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ)) رواه مسلم.

واتە: لەکاتی شەوڕەودا (معراج) سەیری دۆزەخم کرد، بینیم زۆرینەی لە ئافرەتان بوون.

١١٣) قال رسول الله ﷺ: ((لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكَ دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيهِ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَدَيْنُ اللهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى)) رواه البخاري ومسلم.

واتە: عەبدوڵای کوڕی عەباس ﷺ دەگێڕێتەوە، فەرموویەتی: پیاوێک هاتە خزمەت پێغەمبەری خوا ﷺ ووتی: ئەی پێغەمبەری خوا! دایکم مرد و ڕۆژووی مانگێکیش قەرزارە، جا ئایا بۆی بگێڕمەوە؟ فەرمووی: ئەگەر دایکت قەرزار بوایە ئایا

بۆت دەبژاردەوە؟ ووتی: بەڵێ. پێغەمبەرﷺ فەرموی: کەواتە قەرزی خوا مافی بژاردنەوەی زیاترە.

١١٤) قال رسول اللهﷺ: ((مَنْ رَزَقَهُ اللهُ امْرَأَةً صَالِحَةً فَقَدْ أَعَانَهُ عَلَى شَطْرِ دِينِهِ، فَلْيَتَقِ اللهَ فِي الشَّطْرِ الثَّانِي))رواه الطبراني والحاكم وقال صحيح الإسناد.

واتە: هەرکەسێ خوای پەروەردگار ژنێکی خواناسی پێبەخشی، ئەوا خوای گەورە یارمەتی داوە بۆ ئەوەی نیوەی ئاینەکەی بەرێوە ببات، با بۆ نیوەکەی تری پارێزگاری بکا و شەرم لەخوا بکا.

١١٥) قال رسول اللهﷺ: ((... وَنِساءُ كَاسِياتٌ، عَارِيَاتٌ، مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ، لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا، وَأَنْ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا))رواه مسلم.

واتە: هەندێ ژن هەن پۆشتە و ڕووتن، بەلەنجەولارن، سەریان وەك پۆپەڵەی لای حوشتر وایە، ئەوانە ناچنە بەهەشت و بۆنیشی ناکەن، بەڕاستی بۆنی بەهەشت ئەوەندە و ئەوەندە دەڕوات.

١١٦) قالت عائشة رضي الله عنها: وَلاَ وَاللهِ مَا مَسَّتْ يَدُهُﷺ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ فِي الْمُبَايَعَةِ، مَا بَايَعَهُنَّ إلاَّ بِقَوْلِهِ قَدْ بَايَعْتُكِ عَلَى ذَلِكَ))رواه البخاري.

واتە: عائیشە ڕەزای خوای لەسەر بێت دەفەرموێ: (واللە)

پێغەمبەرﷺ قەت دەستی نەداوە لە دەستی هیچ ئافرەتێك لەکاتی (بیعە) وەرگرتندا، بەڵکو هەر بە قسە (بیعە)ی لێ وەرگرتوون، دەیفەرموو: ئەوەیە بەڵێنم پێدای لەسەر ئەو شتە.

١١٧) قال رسول اللهﷺ: ((مَا مِنْ إِمْرَأَةٍ تَضَعُ ثِيَابَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِ زَوْجِهَا إِلاَّ هَتَكَتِ السِّتْرَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ رَبِّهَا))رواه الترمذي بسند صحيح.

واتە: هەر ئافرەتێك پۆشاکی خۆی جگە لە ماڵی مێردی دابنێ و لەوێ لەبەر خۆی بکاتەوە، ئەوە پەردەی شەرمی لەنێوان خۆی و خوای گەورەی پچڕاند.

١١٨) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ تَبِيعُوا الْمُغَنِّيَاتِ وَلاَ تَشْتَرُوهُنَّ وَلاَ تُعَلِّمُوهُنَّ وَلاَ خَيْرَ فِي تِجَارَةٍ فِيهِنَّ وَثَمَنُهُنَّ حَرَامٌ، فِي مِثْلِ هَذَا أُنْزِلَتْ هذِهِ الأيَةُ: وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ))رواه الترمذي بسند صحيح.

واتە: کەنیزەکی گۆرانیبێژ مەکڕن و مەفرۆشن و فێری خوێندەوارییان مەکەن و بازرگانیان پێوە مەکەن، نرخیان حەرامەو لەبەر ئەم جۆرە شتە ئەم ئایەتە هاتە خوارەوە: (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ).

١١٩) عن أنس ﷺ قال: رأى النبي ﷺ النِّسَاءَ وَالصِّبْيَانَ مُقْبِلِينَ مِنَ الْعُرْسِ، فَقَامَ النَّبِيُّ ﷺ مُمْثِلاً فَقَالَ: ((اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ)) قالها ثلاث مرار. رواه البخاري.

واتە: پێغەمبەرﷺ چاوی بە کۆمەڵێك ژن و منداڵ کەوت کە لەشاییەك هاتبوونەوە، ئەوەبوو بەپێوە وەستاو پێیانی فەرموو: ئێوە لە خۆشەویست ترین کەسن بەلامەوە.. سێ جار ئەوەی فەرموو.

١٢٠) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ تُنفِقُ إمْرَأَةٌ شَيْئاً مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا إلاَّ بِإذْنِ زَوْجِهَا، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ وَلاَ الطَّعَامَ؟ قَالَ: ذاك أَفْضَلُ أَمْوَالِنَا))رواه الترمذي بسند جيد.

واتە: ژن لەماڵی مێردەکەی هیچ شتێك بەبێ ئیزنی مێردەکەی نەبەخشێت، گوترا ئەی پێغەمبەری خوا، خواردنیش نابێ ببەخشێت؟ فەرمووی: خواردن باشترین ماڵ و سامانمانە.

١٢١) عن زوجة أبي اسحاق قالت: أَنَّهَا دَخَلَتْ عَلَى عَائِشَةَ أمِّ المُؤْمِنِينَ﵂ وَكَانَتْ (أيْ إمْرَأَةُ أَبِي إسْحاق) شَابَّةٌ يُعْجِبُهَا الجَمَالُ، فَقَالَتْ: المَرْأَةُ تَحِفُّ جَبِينَهَا لِزَوْجِهَا؟ فَقَالَتْ عَائِشَةُ﵂: أَمِيطِي عَنْكِ الأَذَى مَا اسْتَطَعْتِ))رواه الطبري عن ابي اسحاق، انظر فتح الباري شرح صحيح البخاري.

واتە: خێزانی ابی اسحاق چووە لای دایکی ئیمانداران حەزرەتی عائیشە ڕەزاو ڕەحمەتی خوای لێ بێ، کە ئافرەتێکی زۆر جوان بوو، پرسیاری کرد ئایا ئافرەت دەم و چاوی بکا بۆ مێردەکەی جائیزە؟ ئەویش فەرمووی: ئەگەر دەتوانی ئەو موانە لادە (واتە:

بەتاشین، چونکە هەڵکەندن حەرامە بەمووکێش یا هـەر شـتێکی تـر، وە ئـەم دەم و چـاو کردنـە بـەهیچ جۆرێـك بـۆ ئافرەتـانی شوونەکردوو جائیز نیـیە).

١٢٢) قال رسول اللهﷺ لأسماء: ((يَا أَسْمَاءُ إِنَّ الْمَرْأَةَ إِذَا بَلَغَتِ الْمَحِيضَ لَمْ تَصْلُحْ أَنْ يَرَى مِنْهَا إِلاَّ هَذَا وَهَذَا (وَأَشَارَ إِلَى وَجْهِهِ وَكَفَّيْهِ).))رواه ابوداود وحديث حسن بجميع طرقه.

واتە: ئەی ئەسما، ئەگەر ئافرەت باڵغ بـوو (واتـە کەوتـە حـەیزەوە)، ئەوا بۆی دروست نیـیە هیچ شـوێنێکی ببینـرێ مەگـەر ئەمـەو ئەمە نەبێت (پێغەمبەرﷺ ئاماژەی بـۆ دەم و چـاوو و هـەردوو دەستی کرد).

١٢٣) قال رسول اللهﷺ: ((إِنَّ اللهَ وَضَعَ عَنِ الْمُسَافِرِ الصَّوْمَ وَشَطْرَ الصَّلاَةِ، وَعَنِ الْحُبْلَى والرَّضِعِ الصَّوْمَ))رواه ابوداود والترمذي وابن ماجه وسنده جيد.

واتە: خوای گەورە ڕۆژووگـرتن و نیـوەی نوێـژی لەسـەر سـەفەرکەر هـەڵگرتووە، هـەروەها ڕۆژووگرتنـی لەسـەر ئـافرەتی سـکپڕ و شیردەر هەڵگرتووە.

١٢٤) عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللهِﷺ فَلَمْ يَنْهَانَا))رواه مسلم.

واتە: لەسـەردەمی پێغەمبەرداﷺ عـەزلمان دەکـرد (واتـە مـەنعی

تەبیعی، کاتێك پیاو دەچووە لای خێزانی لە لوتکەی چێژوەرگرتن تۆوەکـەی (نگفـە) دەڕشــت) وە ئایــەتی قورئــانیش دادەبــەزی و پێغەمبەرﷺ قەدەغەی نەکردین کاتێك ئەم هەواڵەی پێگەیشت.

لە کۆڕی ئیمامی عومەردا باسی ئەم (عزل)ەیان کرد، پیاوێك وەتــی: دەڵێن ئەم کارە زیندەبەچـاڵی بـچووکە (الموؤده الـصغری)، ئیمـامی عەلی فەرمووی: ئەمە نابێتە زیندەبەچاڵی بچووك، تاوەکو بە حەوت قۆناغ تێنەپەڕێت، تا دەبێتە کەمە قوڕێك، پاشان دەبێتە نوتفەیــەك، پاشان دەبێتە (علقه) پاشان دەبێتە (مچغه) و پاشان دەبێتە ئێــسقان و پاشان گۆشت دایدەپۆشێ، ئینجـا دەبێتــە دروســتکراوێکی تــەواو، ئیمامی عومــەر فــەرمووی: ڕاســتت فــەرموو، خـوا تەمــەنت درێــژ بکات. بەهۆی ئەم بەڵگەیە مەنعی تــەبینی دروســتە، بــە مــەرجێك ڕازیبوونی ژنی لەگەڵ بێت، چونکە ئەویش مـافی هەیــە لــە منــداڵ بوون و چێژوەرگرتن. ئیمامی عومەر (عزل)ی قەدەغەکرد گەر بــەبێ ئیزنی ژن بێت.

١٢٥) قـال رســول اللهﷺ: ((الْخِتَــانُ سُــنَّةٌ لِلرجَــالِ، وَمَكْرَمَــةٌ لِلنِسَــاءِ))رواه الطبراني بسند جيد.

واتە: خەتەنەکردن بۆ پیاوان سوننەتەو بۆ ئافرەتانیش ڕێزدانە.

١٢٦) عَنْ عَليٍ رضي الله عنه قَالَ: كُنتُ قَاعِـداً عِنْـدَ رَسُـولِ اللهِﷺ عِنْـدَ البَقِيعِ فِي يَوْمَ مطر، فَمَـرَّتَ إِمْـرَأَةٌ عَلَـى حِمَـارٍ فَهَـوَتْ يَـد

الْحِمَارِ فِي وَهْدَةٍ فَسَقَطَتْ الْمَرْأَةُ فَأَعْرَضَ عَنْهَا النَّبِيُّ ﷺ بِوَجْهِهِ، فَقَالُوا: يَارَسُولَ اللهِ، إِنَّهَا مُتَسَرْوِلَةٌ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُتَسَرْوِلَاتِ مِنْ أُمَّتِي، يَا أَيُّهَا النَّاسُ، اتَّخِذُوا السَّرَاوِيلَاتِ فَإِنَّهَا مِنْ أَسْتَرَ ثِيَابِكُمْ، وَحَصِّنُوا بِهَا نِسَاءَكُمْ إِذَا خَرَجْنَ))رواه ابن عدي والعقيلي والبزار والبيهقي باسناد جيد.

واته: ئیمامی عەلی ڕەزای خودای لەسەر بێ، فەرموویەتی: لەلای پێغەمبەری خوا دانیشتبووم لە بقیع لە ڕۆژێکی باراناویدا، ئافرەتێك لەسەر گوێدرێژێك دا کەوتە ناو کەندێکی ئاوەوە، جا ئافرەتەکە کەوتە خوارەوە، پێغەمبەریش ﷺ ڕووی وەرگێڕا، ئەوانەی لەوێ بوون گوتیان: ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ، ئەم ئافرەتە بێجامەی لەبەرە، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: خوایە لەگوناهی ئافرەتە بێجامەلەبەرەکانی ئومەتم خۆش بە، ئەی خەڵکینە، بێجامە بپۆشن، چونکە داپۆشەرترین پۆشاکتانە، با ئافرەتەکانتان لەبەری بکەن گەر لە ماڵەوە چوونە دەرەوە. (جا هەر ئافرەتێك دەیەوێ وەبەر دوعاکەی پێغەمبەر ﷺ بکەوێ با لەژێر جلەکەیەوە بێجامە لەبەر بکات).

١٢٧) عَنْ أَسْمَاءِ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رضي الله عنه قَالَتْ: جَاءَ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقَالَتْ: أَرَأَيْتَ إِحْدَانَا إِذَا أَصَابَ ثَوْبَهَا الدَّمَ مِنَ الْحَيْضِ كَيْفَ تَصْنَعُ؟ قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: تَحُتُّهُ، ثُمَّ تَقْرِصُهُ

بِالْمَاءِ ثُمَّ تَنضَحَهُ ثُمَّ تُصَلِّي فِيهِ))رواه البخاري وابوداود.

واتـه: ئـەسماى كـچى ئەبوبـەكر ڕەزاى خوايـان لىٚبـێ، وتوويـەتى: ئافرەتێك هاتە لاى پێغەمبـەرﷺ وتـى: گـەر يـەكێك لەئێمـە پۆشاكەكەى بەخوێنى حـەيزەوە بـوو، چـى بكـات؟ پێغەمبـەرى خواﷺ فەرمووى: بەيەكەوەى دەخشێنێ پاشان بـە ئـاو شـوێنى خوێنەكە بە پەنجە پێدا دێنێ بۆ ئەوەى خوێنەكە لابچێت، پاشـان ئاوى پێدادەكەى و نوێژى پێ دەكەيت.

١٢٨) قَالَتْ عَائِشَةَ ﷺ: لَقَدْ كُنْتُ أَغْسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللهِﷺ مِنْ إِنَـاءٍ وَاحِـدٍ، وَلاَ أَزِيـدُ أَنْ أُفْـرِّغَ عَلَـى رَأسِـي ثَـلاَثَ إِفْرَاغاتٍ))رواه مسلم.

واتـه: من و پێغەمبەرى خواﷺ لە يەك مەنجەڵ ئاودا خۆمان شتووە و لەسێ جار زياتر ئاوم بەخۆدا نەكردووە.

١٢٩) عَنْ عَائِشَةَﷺ قَالَتْ: ((كَانَ رَسُولُ الله ﷺ لَيُـصَلِّي وَأَنَـا لَمُعْتَرِضَةٌ بَيْنَ يَدَيْهِ اِعْتِراض الْجَنَازَةِ، حَتَى إِذَا أَرَادَ أَنْ يُـوتِرَ مَسَنِي بِرِجْلِهِ))رواه النسائي وأحمد.

واتـه: خاتوو عائشە فەرموويـەتى: پێغەمبـەرﷺ نوێـژى دەكـرد و منـيش لەبــەردەمى ڕاكــشابووم وەك ڕاكـشانى جـەنازە، گــەر بيويـستايە نوێژى وتر بكات قاچى لە قاچم دەدا.

١٣٠) عن أنس بن مالكﷺ قال: ((وُقِتَ لَنَا فِي قَصِّ الـشَّوَارِبِ

وَتَقْلِيمِ الأَظَافِرِ وَنَتفِ الإِبطِ وَحَلْقِ الْعَانَةِ أَنْ لاَ تَتْـرُكَ أَكثـر مِنْ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً))رواه مسلم.

واته: پێغەمبەرﷺ کاتی بۆ دانایین کە لـە چـل ڕۆژ زیـاتر نـەهێڵین سمێڵ و نینۆکمان درێژ بێت و مووی بن هەنگڵ و مـووی بـەرمان درێژ بێت، بەواتای بیانکەین (جا ئەمـە جگـە لـە سمـێڵ کـورت کردنەوە، تایبەتە بە هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ، واتـە ئـافرەت و پیاو).

١٣١) عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ أَبِي حُبَيْشٍ جَاءَتْ إِلى النَّبِي ﷺ وَقَالَتْ: إِنِّي اِمْرَأَةٌ أَستَحاضُ فَلاَ أَطْهُرُ، أَفَأَدَعُ الـصَّلاَةَ؟ فَقَالَ لَهَا: لاَ، إِنَّمَـا ذَلِـكَ عِـرْقٌ وَلَـيْس بِالْحَيْـضَةِ، إجْتَـنِبِي الصَلاَةَ أَيَّامَ مَحِيضَكِ، ثُمَّ اِغْتَسِلِي، وَتَوَضَـاِي لِكُـلِ صَـلاَةٍ، ثُمَّ صَلِّي، وَإِنْ قَطَرَ الـدَّمَ عَلَـى الْحَـصِيرِ)) رواه ابـن ماجـه بـسند صحيح.

واته: خاتوو عائیشە ڕەزای خوای لەسەر بێ بۆمان دەگێڕێتـەوە کـە فاتیمەی کچی حوبەیش هاتـە لای پێغەمبـەرﷺ و گـوتی: مـن تووشی خوێن چرکە(استحاچە) بوومـە پـاك نابـەوە، ئایـا نوێـژ بکەم؟ پێغەمبـەرﷺ پێی فەرموو: بەڵێ، نوێژ بکە، چـونکە ئـەم خوێنە خوێنی دەمارە نەك خوێنی حەیز، لەکاتێ کە لـە حـەیزدا بیت لە نوێژەکان دوور کەوەو مەیکە، پاشان کـە پـاك بوویتـەوە

خۆت بشۆ، جا كە خوێن دوای حەیزەكە هات، بـۆ هـەر نوێـژێك دەستنوێژ هەڵگرەو پاشان نوێژ بكە، با لەكاتی نوێژەكەش خـوێن بێتەدەر و بكەوێتە سەر حەسیری نوێژەكە (یا بەرماڵی نوێژ).

١٣٢) قال رسول الله ﷺ ((لاَ تُؤَمَّمُ إمْرَأَةٌ رَجُـلاً)) رواه ابـن ماجـه بسند صحيح.

واتــه: ئافرەت بۆی جائیز نییە ببێتـە ئیمـام بـۆ مێردەكـەی (بـەڵام ئەگەر ئافرەتەكە شـارەزاتر و زانـاتر بـوو لـە مێردەكـەی، ئـەوە دروستە ببێتە ئیمام بـۆ مێردەكـەی، چـونكە پێغەمبـەرﷺ (ام ورقە كچی نوفل)ی ڕاسپارد و فەرمانی پێكرد كە ببێتـە ئیمـام بۆ مێردەكەی. (المفصل في أحكام المرأة/ ج١ ص٢٥٢.)

١٣٣) قال رسـول اللهﷺ ((إذَا دَعَـا الرَّجُـلُ إمْرَأَتَـهُ فَأبَـتَ أنْ تَجِيءَ لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تُصْبِحُ))رواه البخاري.

واته: هەركاتێك پیاوێك داوای جووت بوون لە خێزانەكـەی بكـات و ئافرەتەكەش قەدەغەی بكات لە جووت بـوون، ئـەوا تـا بـەیانی دەكاتەوە فریشتەكان لەعنەتی(نەفرین) لێ دەكەن.

١٣٤) قال رسول اللهﷺ ((مَنْ لَبِسَ ثَوْبَ شُهْرَةٍ أَلْبَسَهُ اللهُ يَـوْمَ الْقِيَامَةِ ثَوْباً مِثْلَهُ ، ثُمَّ يَلْهَبُ فِيهِ النَّـارَ)) رواه أبـوداود وابـن ماجـة ، صحيح الجامع ٢٥٢٦.

واته: هەر كەسێك جل و بەرگێك لەبـەر بكـات بـۆ ئـەوەی پێیـەوە

بەرچاو بێت و نازو فیزی پێ لێ بدات، ئەوا خوای پەروەردگار لـە ڕۆژی دواییدا، بەرگێکی وەك ئەوی لەبەر دەکات و دوایش گڵپـە دەگرێت و گڕی لێ هەڵدەستێت لەناو ئاگردا (ئەمە ئاگاداری ئەو ئافرەتانە دەکاتەوە کەوا زۆر جـۆری حیجـاب لەبـەر دەکـەت تـا تکبر بەسەر خوشکانیان لێ بدەن).

١٣٥) قال رسـول اللهﷺ ((لاَ تَتبـعُ النَّظْـرَةَ النَظْـرَةَ فـإنَّ لَـكَ الأُولَى وَلَيْسَتْ لَكَ الأُخْرَى)) صحيح رواه الترمذي رقم ٢٢٢٩.

واتە: تەماشا مەکە بەشوێن یەکدا و دووبارەی مەکەرەوە، یەکـەجار قەیناکا، بەڵام دووەم جار بۆت نییە و بە گوناه بۆت دەنوسرێت.

١٣٦) عن عائشةرضي الله عنها قالت: كان رسـول اللهﷺ لا يتوضـأ بعـد الغسل. صححه الألباني.

واتە: پێغەمبەرﷺ لەدوای خۆشووشتن دا دەستنوێژی هەڵنەدەگرت.

١٣٧) قالَ رَسُولُ اللهِﷺ: ((إذَا صَـلَّتِ الْمـرَأَةُ خَمْـسَهَا وَصَـامَتْ شَهْرَهَا وَحَفَظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتِ الْجَنَّةِ)) رواه الطبراني بسند جيد.

واتە: ئەگەر ئافرەت پێنج نوێژە فەرزەکەی بەتەواوی جێبەجێ کرد و مانگی ڕەمەزان بەڕۆژوو بـوو و، داوێنـی پاراسـت و گوێڕایـەڵی مێردەکـەی کـرد، پێـی دەوترێـت لـەکام دەرگـای بەهەشـتەوە ئارەزووت هەیە برۆ بۆ ژوورەوە.

١٣٨) قَالَ رَسُولُ اللهِﷺ: ((إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللهُ إِلَيْهِمَا نَظَرَ الرَّحْمَةِ، فَإِذَا أَخَذَ بِكَفِّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهُمَا مِنْ خِلاَلِ أَصَابِعِهِمَا))رواه السيوطي وصححه.

واته: بەڕاستی کاتێك پیاو سەیری ئافرەتەکەی دەکا بەسۆز و خۆشەویستی و ئافرەتەکەش بە هەمان شێوە سەیری پیاوەکەی بکاتەوە (واتە یارمەتی دانی یەکتر و جوانترین شێوەی قسە هەڵبژاردن و بانگی یەکتر کردن بەڕێز و خۆشەویستی دەبێتە هۆی بەهێزکردنی ئارامگاکە)، ئەوا گوناهەکانیان لەنێوان پەنجەکانیانەوە هەڵدەوەرێت.

١٣٩) قال رسول اللهﷺ: ((دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى مِسْكِينٍ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ، أَعْظَمُهَا أَجْراً الَّذِي أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ))رواه مسلم عن ابي هريرةﷺ.

واته: ئەو دینارەی لەڕێی خوادا بەخشیوتەو، ئەو دینارەی لەئازادکردنی بەندەیەك خەرجت کردووەو، ئەو دینارەی بەخێر داوتە بە هەژارێك و، ئەو دینارەی بۆ خێزانت خەرجت کردووە، لە هەموویان پاداشتی زیاتر ئەوەیە کە بۆ خێزانت خەرج کردووە.

١٤٠) قال رسول اللهﷺ: ((إِنَّ مِنْ أَكْمَلِ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَاناً أَحْسَنُهُم خُلُقاً وَأَلْطَفُهُمْ بِأَهْلِهِ)) رواه الترمذي والنسائي بسند جيد.

واته: تێروتەواوترین باوەڕدار ئەوەیانە کە لە هەموویان زیاتر ڕەوشتی جوانترەو لە هەموویان زیاتر لەگەڵ خێزانیدا نەرمە.

١٤١) قال رسول اللهﷺ: ((رَحِمَ اللهُ رَجُلاً قَامَ مِنَ اللَّيلِ فَصَلَّى وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلَّتْ فَإِنْ أَبَتَ نَضحَ فِي وجهها الماء، رحم الله امرأة قامت من الليل فصلت وأيقظت زوجها فإن أبى نضحت في وجهه الْمَاءَ)) رواه أحمد والنسائي وابوداود باسناد صحيح.

واتە: ڕەحمەتی خوا لەو پیاوە بێ کە شەو هەڵدەستێ نوێژ دەکات و خێزانەکەیشی بەخەبەر دێنێ و ئەویش نوێژ دەکات، ئەگەر هەڵنەدەستا ئەوا ئاو بپرژێنێت بە دەم و چاویدا (واتە زۆر بە نەرمی نەبێتە هۆی ئاژاوە)، ڕەحمەتی خوا لەو ئافرەتەی بێ کە شەو هەڵدەستێ و نوێژ دەکا و مێردەکەی بەخەبەر دێنێ ئەویش نوێژ دەکات، ئەگەر هەڵنەدەستا ئاو بپرژێنێ بە دەم و چاویدا.

١٤٢) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا تَزَوَجَ الْعَبْدُ فَقَدْ اِسْتَكْمَلَ نِصْفَ دِينِهِ، فَلْيَتَقِ اللهِ فِي النِّصِفِ الآخَرَ)) رواه البيهقي بسند حسن.

واته: گەر بەندەی خوا ژن بهێنێ یان شوو بکات، ئەوا نیوەی ئیمان و دینەکەی تەواو کردووە، با بۆ نیوەکەی تر کە ماویەتی لەخوا بترسێ و خۆی پارێزکات لە گوناه و تاوان.

١٤٣) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمْ اِمْرَأَةً فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا إِذَا كَانَ، إِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَيْهَا لِخِطْبَتِهِ، وإِنْ

كَانَتْ لاَ تَعْلَم)) رواه الطحاوي وأحمد بسند صحيح.

واته: گەر یەكێك لەئێوە ئافرەتێكی داخوازی كرد، گوناهی ناگا گەر تەماشای ئەو ئافرەتە بكات، چونكە تەماشاكردنەكەی بۆ داخوازیە، جا كچەكەش پێی نەزانێ و ئاگای لێ نەبێ.

١٤٤) قال رسول اللهﷺ: ((إِذَا أَلْقَى اللهُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ خِطْبَةَ امْرَأَةٍ فَلاَ بَأسَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا)) رواه ابن ماجه والطحاوي وأحمد باسناد صحيح

واته: ئەگەر ئافرەتێك كەوتە دڵی پیاوێك بۆ داخوازی كردنی، چی تیا نیە ئەگەر تەماشای بكات.

١٤٥) قال رسول اللهﷺ: ((إِنَّ مِنْ يُمْنِ الْمَرْأَةِ تَيْسِيرُ خِطْبَتِهَا وَتَيْسِيرُ صِدَاقِهَا وَتَيْسِيرِ رَحْمِهَا)) رواه أحمد والنسائي باسناد حسن.

واته: لەخێر و بەرەكەتی ئافرەت ئەوەیە كە خوازبێنییەكەی ئاسان بكرێ و مارەیییەكەی سوك و ئاسان بێ و زۆر نەبێ.

١٤٦) قال رسول اللهﷺ: ((أَلاَ لاَ تَغَالُوا صدقة النِّسَاءِ، فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرَمَةً فِي الدُّنيَا أَوْ تقوى عِنْدَ اللهِ لَكَانَ أَوْلاَكُمْ بِهَا نَبِيُّ اللهِ ﷺ! مَا عَلِمْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ نَكح شَيْئاً مِنْ نِسَائِهِ وَلاَ أَنْكَحَ شَيْئاً مِنْ بَنَاتِهِ عَلَى أَكْثَرِ مِنْ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ أَوْقِيَةً))
رواه احمد والترمذي والنسائي باسناد صحيح.

واته: نەكەن مارەیی ئافرەتان زۆر بكەن!! چونكە گەر لە دونیادا

مارەیی زۆر جێگەی ڕێـز و چـاکی و تـەقوای خـوا بوایـە، ئـەوا پێغەمبەرﷺ لە هەموانتان شایستەتر بوو بۆ زۆردانی مـارەیی، پێغەمبەرﷺ بۆ مارەیی خێزانـەکانی لـە دوازدە ئۆقیـە زیـاتری نەداوە، هەروەها بۆ کچەکانیشی بەهەمان شێوە.

(ئەو چیرۆکەی باسی ژنەکە دەکات وەڵامی ئیمامی عومەری دایـەوە بە ئایەتی (وآتيتم إحداهن قنطاراً) کە ئیمامی عومەر داوای کرد مارەیی ژن زۆر داوا نەکرێ، ڕاست نیيە لە دوو لایەن:

١-گێڕانەوەکە پچڕانی تێدایە.

٢-هەندێکی تریش لاواز(ضـعيف)ن بەهۆی مجالدی کوڕی سـعيد یـان قەیسی کوڕی ڕەبیع، هەردوکیشیان ابن حجـر العـسقلانی بـە زەعیفی داناون.

١٤٧) قـال رسـول اللهﷺ: ((أَحَـقُ الـشُرُوطِ أَنْ تُوَفُـوْا بِـهِ مَـا إِستَحْلَلْتُمْ بِهِ مِنَ الفُرُوجِ)) رواه البخاري ومسلم.

واتــە: مەرج ترین مـەرج کە وەفای بکرێ ئەوەیە کە بەهۆیەوە داوێنی هاوسەری پێ حەڵاڵ کراوە.

١٤٨) قـال رسـول اللهﷺ: ((فَـصْلُ مَـا بَـيْنَ الحَـلاَلِ وَالْحَـرَامِ اَلصَّوْتُ وَالدَّفُ)) رواه النسائي والترمذي وابن ماجه باسناد صحيح.

واتــە: جیاوازی نێوان نیکاحی حەڵاڵ و حـەرام ئاشـکراکردنیەتی لـە دەف و گۆرانی.

---

١٤٩) لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ اَلْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقِ اللهِ)) رواه البخاري ومسلم.

واته: پێغەمبەر ﷺ نەفرەتی لەو ئافرەتانە کردووە کە دەست و چەناگە و سەری لوتیان بەدەرزی دەکوتن، نەفرەتەکەش هەردوو کەس دەگرێتەوە ئەوەی داوای دەکات و ئەوەیش کە وەك پیشە بەکاری دێنێ، وە نەفرەت لەو کەسانەش بێ کە برۆ باریك دەکەنەوە (مەگەر ئەوەی شووی کردبێ بۆ مێردەکەی باریکی بکاتەوە کە لە پێشەوە باسمان کرد)، وە ئەوانەی برۆیان بۆ باریك دەکرێتەوە، هەروەها نەفرەتی لەو کەسانە کردووە کە کەلێن و بۆشایی لە ددانەکانیان دروست دەکەن بۆ جوانی کە ئەمەش دەبێتە هۆی گۆڕینی دروستکراوی خوا.

١٥٠) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((طِيْبُ الرِّجَالِ مَا ظَهَرَ رِيحُهُ وَخَفِيَ لَوْنُهُ، وَطِيْبُ النِّسَاءِ مَا ظَهَرَ لَوْنُهُ وَخَفِيَ رِيحُهُ)) رواه الترمذي والنسائي بسند صحيح.

واته: بۆنی پیاوان ئەوەیە کە بۆن بکرێ و ڕەنگەکەی بشاردرێتەوە، بۆنخۆشی ئافرەتانیش ئەوەیە کە ڕەنگەکەی بەدەر بکەوێ و بۆنی نەکرێ.

١٥١) قال رسول الله ﷺ: ((إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ اِمْرَأَةً فَلْيَأْخُذْ

بِنَاصِيَتِهَا (أَيْ بِمَقْدَمَ رَأْسِـهَا) وَيـسُمُ اللهَ عِـزَّ وَجَّـلَ وَلْيَـدْعُ بِالْبَرَكَةِ وَلْيَقُلْ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهَا وَخَيْرِ مَا جِبِلْتِهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِهَا وَشَرِ مَا جِبِلْتِهَا عَلَيْـهِ)) رواه ابـوداود بسند حسن.

واته: گەر کەسێك لەئێوە ژنی هێناو گواستیەوە، با پێشەوەی سەری (نێوچاوان)ی بگرێ و ناوی خـوا بهێنـێ و بڵـێ (بـسم الله) و بـا دوعای خێر و بەرەکەتی بۆ بکات و بڵێ: خوایە من داوای خێـر و خۆشـی ئـەو ژن هێنانـەت لێ دەکـەم و داوای چـاکە و خێـری خورەوشت و رەفتاری ئەو ئافرەتەت لێ دەکەم. خوایە پەنا دەگـرم بەتۆ لە خراپەی ئەو ئافرەتەو خراپی خورەوشت و رەفتاری.

١٥٢) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ يَفْرُكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً! إِنْ كَـرِهَ مِنْهَـا خُلُقاً رَضِيَ مِنْهَا الآخَرُ.)) رواه مسلم وغيره.

واته: پیاوی بڕوادار با ڕق و کینـەی بەرامبـەر بـە ئـافرەتی بـڕوادار نەبێت! گەر لە ڕەوشتێکی ناڕازی بێ و شتێکی پێ نـاخۆش بـێ، ئەوە ڕەوشتێکی تری بەدڵەو ڕازی دەکات.

١٥٣) أَوْلَمْ رَسُولُ اللهِ ﷺ إِذْ بَنِي بِزَيْنَبَ فَأَشْبَعَ الْمُسْلِمِينَ خُبْـزاً وَلَحْماً، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ فَـسَلَّمَ عَلَـيْهِنَّ وَدَعَـا لَهُنَّ وَسَلَمْنَ عَلَيْهِ وَدَعَوْنَ لَهُ، فَكَـانَ يَفْعَـلُ ذَلِـك صـبيحت بنائه))صحيح رواه النسائي.

واتە: لەو کاتەی پێغەمبەرﷺ زەینەبی گواستەوە، دەعوەتی موسڵمانانی کرد، کە چێشتەکە نان و گۆشت بوو، جا موسڵمانانی تێر نان و گۆشت کرد، کە بەیانی داهات چووە لای خێزانەکانی تری و سەلامی لێ کردن و دوعای بۆ کردن، ئەوانیش سەلامیان لێ کرد و دوعای بەخێریان بۆ کرد.

١٥٤) قال رسول اللهﷺ: ((غُسْلُ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَالسِّوَاكُ وَأَنْ يَمَسَّ الطِّيبَ مَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ)) رواه البخاري ومسلم.

واتە: خۆشتن لە ڕۆژی هەینی لەسەر هەموو کەسێك کە باڵغ بووبی و ئیحتلامی بووبێ پێویستە، هەروەها سیواك کردن و بۆن خۆش کردن بەگوێرەی توانا.

١٥٥) عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: ((إِنَّ النَّبِيَّﷺ كَانَ يُقَبِّلُهَا وَهُوَ صَائِمٌ وَيَمُصُّ لِسَانَهَا)) رواه احمد وابوداود والبيهقي باسناد حسن.

واتە: پێغەمبەری خواﷺ بەڕۆژوو بووەو خاتوو عائیشەی ماچ کردووەو زمانی مژتووە.

١٥٦) عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ بَيْنِي وَبَيْنَهُ، تَخْتَلِفُ أَيدِينَا عَلَيْهِ! فَيُبَادِرُنِي حَتَى أَقُولُ دَعْ لِي دَعْ لِي قَالَتْ وَهُمَا جُنُبَانِ)) رواه الجماعة إلا البخاري.

واتە: من و پێغەمبەرﷺ لەشمان گران بووین و پێکەوە خۆمان

دەشوشت لەیەك مەنجەڵ دا، جا هەردووكمان دەستمان ئەبرد بۆ ئاوەكەو پێغەمبەرﷺ زوتر و لەپێش من دەستی بۆ ئاوەكە دەبرد بۆ ئەوەی ئاوەكە بەخۆیدا بكات و منیش پێم ئەوت بۆ منیش لێ گەڕێ بۆ منیش لێ گەڕێ، تا ئاوەكە بەخۆم دابكەم.

١٥٧) عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ عُقَيْلَ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ﷺ ، أَنَّهُ تَزَوَّجَ اِمْرَأَةً، فَدَخَلَ عَلَيْهِ الْقَوْمَ فَقَالُوا: بِالرِّفَاءِ وَالْبَنِينِ، فَقَالَ: لاَ تَفْعَلُوا ذَلِكَ! فَإِنَّ رَسُولَ اللهِﷺ نَهَى عَنْ ذَلِكَ.)) رواه النسائي وغيره باسناد صحيح.

واتە: لە حەسەنی كوڕی عقیلی كوڕی ئەبوتالیبەوە، كەوا ژنێكی مارەبڕ كردووە، جا قەومەكە هاتوونەتە لای و گوتوویانە: بەهیوای بەیەكەوە گونجان و نانەوەی كوڕ (واتە خودا كوڕت بداتێ)، ئەویش گوتی: ئەوە مەڵێن، چونكە پێغەمبەری خوا نەهی لەمە كردووە.

١٥٨) عَنْ أُمِ كَلْثُومٍ بِنْتِ عُقْبَةَ قَالَتْ: مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ رَخَصَ فِي شَيْءٍ مِنَ الْكَذِبِ إِلاَّ فِي ثَلاَثٍ: الرَّجُلُ يَقُولُ الْقَوْلَ يُرِيدُ بِهِ الإِصْلاَحِ، وَالرَّجُلُ يَقُولُ الْقَوْلَ فِي الْحَرْبِ، وَالرَّجُلُ يُحَدِّثُ اِمْرَأَتَهُ وَالْمَرْأَةُ تُحَدِّثُ زَوْجَهَا)) رواه مسلم.

واتە: گوێم لە پێغەمبەری خوا نەبووە لە هیچ شتێك ڕێگە بە درۆ

بدات ئەگەر لە سێ کـات نـەبێ: پیـاو قـسەیەك دەکـات بـە مەبەستی ئیصلاحی نێوان دوو کەس، لەکاتی جەنگدا، کاتـێ پیاو قسەیەك بۆ خێزانەکـەی دەکـات و، ژنـیش قـسەیەك بـۆ مێردەکەی دەکات.

١٥٩) قال رسـول اللهﷺ: ((إِنـي لاَ أُصَـافِحُ النِّـساءُ)) رواه احمد في المسند بسند صحيح.

واتە: من تەوقە لەگەڵ ئافرەتان ناکەم.

١٦٠) قـال رسـول اللهﷺ: ((وَلاَ تَغْشَـشْنَ أَزْوَاجَكُـنْ))، فَقَـالَ اِمْرَأَةٌ: مَا غَشُ أَزْوَاجِنَـا؟ فَقَـالَ: ((تَأْخُـذُ مَالَـهُ فتحـابي بـه غيره)) رواه أحمد بسند صحيح.

واتە: فێڵ لە پیاوەکانتـان مەکـەن، ئافرەتێـك فـەرمووی: فـێڵ لـە مێردەکانمان ناکەین، پێغەمبەرﷺ فەرمووی: ماڵەکـەی دەبـەی یەکێکی ترت خۆش دەوێت.

١٦١) قال رسول اللهﷺ: ((أَلاَ أُخبِرُكُمْ بِخَيْرِ نِسَائِكُمْ فِي الْجَنَّةِ؟ قُلْنَا: بَلى يَا رَسُولُ اللهِ، قَالَ: كُـلُ وُدُودٍ وُلُـودٍ، إِذَا غَـضِبَ زَوْجُهَا قَالَتْ: هَذِهِ يَدْيِ فِي يَدِكَ، لاَ اَكْتَحِـلُ بِغَمْـضٍ حَتَّـى تَرْضَى)) رواه الطبراني (حديث صحيح)

واتە: پێتـان ڕابگەیـەنم باشـترین ئافرەتتـان لـە بەهەشـتدا کێیـە؟ گوتمان: بەڵێ ئەی پێغەمبـەری خوا! فەرمووی: هەمو ئـافرەتێکی

کە مەحبوب بێت و منداڵی ببێت، گەر مێردەکەی تورە بوو بڵێ:
ئەوە دەستم لە دەستتدایە، کل لە چاوم ناکەم بــە نوقـاوی (واتــە
ناخەوم) هەتا وەکو ڕازی نەبێت.

١٦٢) قال رسول الله ﷺ: ((مَـا اسْـتَفَادَ الْمُـؤْمِنُ بَعْـدَ تَقْـوَى اللهِ خَيْراً لَهُ مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ إِنْ أَمَرَهَا أَطَاعَتْـهُ وَإِن نَظَـر إِلَيْهَـا سَرَّتْهُ وَإِنْ أَقْـسَمَ عَلَيْهَـا أَبَرَّتْـهُ وَإِنْ غَـابَ عَنْهَـا حفظتـه في نفسها وماله)) رواه البخاري.

واته: مرۆڤـی بـڕوادار لـەپاش ترسـان لـەخوا، هـیچ خێرێکـی وەك هاوســەرێکی چـاك بەدەسـت نـەهێناوە، گـەر فـەرمانی پێکـرد گوێڕایەڵی دەکـات، گـەر تەماشـای کـرد دڵـی خـۆش دەکـات، وەکاتێ سوێندنی لێ خوارد لە سوێند خواردندا نەیخات

١٦٣) قـال رسـول الله ﷺ: ((عَلَـيْكُمْ بِـشَوَابِ النِّـسَاءِ، فَـإِنَّهُنَّ أَطْيَـبُ افْوَاهَا وَأَنْتَفُ أَرْحَاماً وَاَسْـخَنُ إِقْبَـالاً)) رواه الشيرازي في الألقاب وصححه الألباني في صحيح الجامع الصغير.

واته: ئافرەتانی گەنج بکەنە هاوسەری خۆتان، چونکە زمان شیرین و منداڵیان زۆر دەبێ و بەگەرمی دێنە پێشوازی.

١٦٤) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((لاَ يَنْظُرُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَـى إِمْـرَأَةٍ لاَ تَشْكُر لِزَوْجِهَا وَهِيَ لاَ تَسْتَغْنِي عَنْهُ)) رواه النسائي والبزار بسند جيد.

واته: خوای پەروەردگار تەماشای ئـەو ئافرەتـە ناکـا کـە سوپاسـی

پیاوەکەی خۆی نەکات.

١٦٥) قِيلَ يَا رَسُول اللهﷺ، مَا شَوْمُ الْمَرْأَةِ؟ قَالَ: عُقْمُ رَحْمِهَا وَسُوءُ خُلقِهَا.)) رواه الطبراني بسند حسن.

واته: پرسیار کرا لە پێغەمبەرﷺ: شومی و نەگبەتی ئافرەت چییە؟ فەرمووی: ئافرەتەکە منداڵی نەبێ و کرداری خراپ بێ و بەخراپی ڕەفتار بکا.

١٦٦) قال رسول اللهﷺ: ((أَيما اِمْرَأَةٍ سَأَلْتَ زَوْجَهَا الطَّلاَقَ فِي غَيْرِ مَا بَأس فَحَرَامٌ عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ)) رواه احمد والترمذي باسناد صحيح.

واته: هەر ئافرەتێك داوای تەڵاق لەمێردەکەی بکات بەبێ هیچ هۆیەکی حەقدار، ئەوا بۆنی بەهەشتی لەسەر حەرامە (واتە ناچێتە بەهەشت).

١٦٧) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ تُؤْذِي اِمْرَأَةٌ زَوْجَها فِي الدُّنْيَا، إلاَّ قَالَتْ زَوْجَتَهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ: لاَ تُؤْذِيهِ قَاتَلَكِ اللهُ! فَإِنَّمَا هُوَ عِنْدَكَ دَخِيلٌ يُوشَكُ أَنْ يُفَارِقُكِ إِلَيْنَا)) حديث حسن رواه الترمذي.

واته: لەو کاتەی ژن ئازاری مێردەکەی دەدات لەدنیادا، ئەوا حۆری بەهەشت کە بۆ ئەو پیاوە دانراوە و هاوسەریەتی دەڵێ: خوا بتکوژێ! ئازاری نەدەی! ئەم پیاوە لای تۆ میوانەو هێندەی نەماوە لای تۆ بەجێ بهێڵێ و بێتە لای ئێمە.

---

١٦٨) قال رسول الله ﷺ: ((مَنِ اسْتَيْقَظَ مِنَ اللَّيْلِ وَأَيْقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلَّيَا رِكْعَتَيْنِ جَمِيعاً كُتِبَا مِنَ الذَّاكِرِينَ اللهَ كَثِيراً وَالذَّاكِرَاتِ)) رواه ابوداود والنسائي والبيهقي (حديث حسن).

واته: گەر پیاو بەشەو ژنەکەی لەخەو هەڵبستێنێ و هەردوکیان پێکەوە دوو ڕکات نوێژیان کرد، ئەوا ئەو شەوە لەو کەسانە دادەنرێن کە یادی خوا زۆر دەکەن.

١٦٩) قالَ رَسوُل اللهِ ﷺ: ((يَكُونُ فِي آخِرِ أُمَّتِي رِجَالٌ يَرْكَبُونَ عَلَى السُرُوجِ كَأَشْبَاهِ الرِّجَالَ يَنزِلُونَ عَلَى أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ، نِسَاؤُهُمْ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ عَلَى رُءوُسِهِنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ العجاف، اِلْعَنُوهُنَّ فَإِنَّهُنَّ مَلْعُونَاتٌ)) رواه أحمد وابن حبان والحاكم (حديث صحيح).

واته: لە کۆتایی ئوممەتەکەم پیاوانێك پەیدا دەبن سواری جۆرە سواریەك دەبن (واتە ئۆتۆمبێل) کە لەبەر دەرگای مزگەوتەکان دادەبەزن، ئافرەتەکانیشیان پۆشتەن و ڕوتیشن، قژیان تۆپەڵە دەکەن وەك بەرزایی پشتی حوشتری لاواز، ئێوە لەعنەت لەو ئافرەتانە بکەن، چونکە ئەوانە بەر لەعنەت کەوتوون.

١٧٠) قال رسول الله ﷺ: ((نِعْمَ النِّسَاءُ نِسَاءُ الأَنْصَارِ لَمْ يَمْنَعْهُنَّ الْحَيَاءَ أَنْ يَتَفَقَّهْنَ فِي الدِّينِ)) رواه البخاري.

واته: باشترین ئافرەت ئافرەتە ئەنصاریەکانن، شەرم کردنیان نەبۆتە

هۆی ئەوەی لە ئایین شارەزا نەبن.

١٧١) قَالَتْ هِنْدٌ اِمْرَأَةُ أَبِي سُفْيَانَ: يَا رَسُولُ اللهِ، إِنَّ أَبا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ وَلَيْسَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَوَلَدِي إِلاَّ مَا أَخَذْتُ مِنْهُ وَهُوَ لاَ يَعْلَمُ. فَقَالَ: ((خُذِي ما يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ)) رواه البخاري وغيره.

واتە: هندی خێزانی ئەبوسوفیان گوتی: ئەی پێغەمبەری خواﷺ! ئەبوسوفیان پیاوێکی ڕەزیلە و ئەوەندەم ناداتێ کە بەشی خۆم و منداڵەکەم بکات، تەنها ئەوە نەبێ بۆ مەسرەفی ماڵەوە بەبێ ئاگاداری ئەو پارەی لێ دەبەم. پێغەمبەرﷺ فەرمووی: ئەوەندەی بەشی خۆت و منداڵەکەت دەکات پارەی لێ ببە، بەڵام بەپێی پێویست بێ و بۆ مەسرەفی ماڵەوە بێ، واتە: زیادە ڕەوی تێدا نەبێ لە بردنی پارە بۆ شتی بێ سوودو بێ کەڵك.

١٧٢) إِنَّ اِمْرَأَةً كَانَتْ تَخْتِنُ النِّسَاءَ فِي اَلْمَدِينَةِ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللهِ ﷺ: لاَ تَنْهَكِي!! فَإِنَّ ذَلِكَ أَحْظَى لِلْمَرْأَةِ وَأَحَبُّ لِلْبَعْلِ)) رواه ابوداود وسنده صحيح.

واتە: لەشاری مەدینەدا ئافرەتێك هەبوو خەتەنەی ئافرەتانی دەکرد، جا پێغەمبەرﷺ پێی فەرموو: لە خەتەنەکردندا ئاگادار بە زۆری مەبڕە، چونکە (بڤر) باشترین خۆشی و چێژ وەرگری ئافرەتەو، بۆ پیاویش (واتە مێرد) خۆشتر و باشترە.

بظر: ئـەو پارچـە گۆشـتەیە کـە بـە سـەرووی ئـاوەرەی فـەرجی ئافرەتەوەیە، ئەرکی بریتی‌یە لە خۆشی و چێژ وەرگرتن لـەلای ئافرەت.

١٧٣) قال رسول اللهﷺ: ((مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرُّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ)) رواه البخاري ومسلم.

واتە: لەدوای خۆم هیچ تاقیکردنەوەیەك وەك تاقیکردنەوەی ئافرەتان بۆ سەر پیاوانم بەجێ نەهێشتووە، کە ئاوا کاریگەر بن.

١٧٤) قال رسول اللهﷺ: ((لَوْ لاَ حَوَاءُ ، لَمْ تَخُنْ أُنْثَى عَلَى زَوْجِهَا الدَّهْرَ)) رواه مسلم.

واتە: گەر دایکە حەوا نەبووایـە، بەدرێـژی ڕۆژگـار هـیچ ئافرەتێـك خیانەتی لە مێردەکەی نەدەکرد.

١٧٥) قالَ رَسُولُ اللهِﷺ: ((أَكْثَرُ مَا يَدْخُلُ النَّاسُ الْجَنَّةَ تَقْوَى اللهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ، وَأَكْثَرُ مَا يَدْخُلُ النَّارَ اَلْفَمُ وَالْفَرْجَ)) حديث حسن رواه الترمذي.

واتە: ئەوەی کە بەزۆری خەڵك دەباتە نێو بەهەشتەوە لەخواترسـان و ڕەوشت باشی‌یە، زۆربەی ئەوەش کە خەڵکی دەباتـە نێـو ئـاگری دۆزەخەوە زمان و داوێنە.

١٧٦) قال رسول اللهﷺ: ((اِثْنَانِ يَدْخُلاَنِ الْجَنَّةَ: مَنْ حَفِظَ مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَرِجْلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ.)) حديث صحيح رواه الخرائطي.

واته: دوو شت هەن دەبنە مایەی چوونە بەهەشت: هەر کەسێ زمـان و داوێنی لە گوناه و تاوان بپارێزێ، دەچێتە بەهەشتەوە.

١٧٧) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((لاَ يَحِلُّ لإِمْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ سَفَراً يَكُونُ ثَلاَثَةَ أَيامٍ فَصَاعِداً إِلاَّ وَمَعَهَا أَبُوهَا أَوْ اِبْنِهَا أَوْ زَوْجِهَا أَوْ أَخُوهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ)) رواه البخاري ومسلم.

واته: ئافرەتێك كە بڕوای بە خوای گەورەو ڕۆژی دوایی هەیـە، بـۆی حەلاڵ نی‌یە سەفەر بۆ شوێنێك بكات كە ماوەكەی لـە سـێ ڕۆژ بـەرەو سـەرەوە زیـاتر بێـت، مەگـەر بـاوكی یـان براكـەی یـان مێردەكەی یان كوڕەكەی یان مەحرەمێكی لەگەڵدابێ.

١٧٨) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((إِذَا دَعَا الرَّجُلُ اِمْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ، فَلْتَجِبْ وَإِنْ كَانَتْ عَلَى ظَهْرِ قَتَبٍ)) رواه البزار بسند صحيح.

واته: پیاو گەر داوای سەرجێیی لە ژنەكەی كرد بۆ جووت بـوون، بـا ژنەكەی بەدەم داواكاری مێردەكەیەوە بچێ، ئەگـەر ئافرەتەكـەش لەسەر پشتی حوشتر بوو.

١٧٩) قال رسول اللهِ ﷺ: ((إِذَا دَعَا الرَّجُلَ زَوْجَتَهُ لِحَاجِتِهِ فَلْتَأْتِهِ وَإِنْ كَانَتْ عَلَى التَّنُورِ)) حديث صحيح رواه النسائي والترمذي.

واته: گەر پیاو داوای لە ژنەكەی كرد بۆ جـووت بـوون، بـا ژنەكـەی بەدەنگی‌یەوە بچێ، ئەگەر ژنەكەی لەسـەر تەندوری نـان كـردن

بێ.

١٨٠) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((ثَلاَثَةٌ لاَ تَسْأَلُ عَنهُمْ وَامْرَأَةٌ غَابَ عَنهَا زَوْجهَا، قَدْ كَفَاهَا مُؤْنَةُ الدُّنْيَا، فَتَبَرَّجَتْ بَعْدَهُ، فَلاَ تَسْأَلُ عَنهُمْ)) رواه احمد في المسند والبخاري في الأدب المفرد وصححه الذهبي.

واته: سێ جۆر هەن پرسیار دەربارەیان مەکەن!..... سێیەمیان: ئافرەتێك مێردەكەی پێداویستی دنیای بۆ دابین كردبێ، بەڵام دوای ئەو جوانی و ڕازاوەیی خۆی پیشانی پیاوی بێگانە دابێ، ئەوا لێیان مەپرسن.

١٨١) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((إِنَّ أَقَلَّ سَاكِنِي الْجَنَّةِ النِّسَاءُ))مسلم.

واتە: بەڕاستی كەمترین دانیشتوانی بەهەشت ئافرەتەكانن.

١٨٢) قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: ((مَا ظَهَرَ فِي قَوْمٍ الزِّنَا وَالرِّبَا إِلاَّ أَحَلُّوا بِأَنفُسِهِمْ عَذَابَ اللهِ)) رواه ابو يعلي بسند حسن.

واته: هەر كاتێك داوێن پیسی (زینا) و سووخۆری (ریبا) بە ئاشكرا لەناو هەر میللەتێكدا پەیدا بوو، ئەوا سزای خوای گەورە بەسەریاندا حەڵاڵ دەبێ.

١٨٣) قال رسول اللهِ ﷺ: ((إِذَا ظَهَرَ الزِّنَا ظَهَرَ الْفَقْرُ وَالْمَسْكَنَةَ)) رواه البزار بسند حسن.

واته: هەر كاتێك داوێن پیسی بە ئاشكرا ڕوویدا، ئەو هەژاری و نەداری پەیدا دەبێ.

١٨٤) قالَ رَسُول اللهِﷺ: ((اَلسَّحَاقُ زِنَـا النِّسَاءِ بَيْـنَهُنَّ)) حديث صحيح رواه البيهقي.

واتـه: ئافرەت بچێتە لای ئافرەت (بەهۆی ماچ کردن و دەست لێـدان لەلاشەی یـەکتری) ئـەوا بـە زینـا لەسـەری حیـسابە (واتـە بـۆ هەردووکیان).

١٨٥) قَالَ رَسُـولُ اللهِﷺ: ((اَلـسَّاعِي عَلَـى الأَرْمِلَـةِ وَالْمِـسْكِينَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ)) رواه البخاري ومسلم.

واتـه: کەسێك تێبکۆشێ لەپێناو بێوەژنێك، یان کەسـێکی هـەژار و بەخێویان بکات، (مەبەستی تەنها ڕەزامەندی و وەدەست هێنانی خوای پەروەردگار بێت) ئەوا خێری بەقەد ئەو کەسە پـێ دەگـات کە لە ڕێگای خوادا خەبات بکات و جیهاد دەکات.

١٨٦) قال رسول اللهﷺ: ((يَعْمَـدُ أَحَـدُكُمْ إِلَـى إِبْنَتِـهِ فَيُزَوِّجُهَـا اَلْقَبِيحَ الدَّمِيمِ، إِنَّهُمْ يُرِدْنَ مَا تُرِيدُونَ)) رواه عبـدالرزاق في المصنف ١٥٢/٦ بسند حسن.

واتـه: ئێوە بە ئەنقەست کچەکانتان مەدەنە یەکێك کە ناشیرین و زەم کراو بێت، چونکە ئافرەتـانیش ئـەو شـتانەی دەوێـت کـە ئێـوە دەتانەوێت (واتە جوانی و ڕێك و پێکی لە جەستە و ڕەوشتدا).

١٨٧) قالَ رَسُول اللهِﷺ: ((لَمْ تُظْهَرِ الْفَاحِشَةَ فِي قَوْمٍ قَطُّ حَتَّـى يُعْلِنُـوا بِهَا إِلاَّ فَشَا فِيهِمُ الطَّاعُونَ وَالأَوْجـاعَ الَّتِـي لَـمْ تَكُـنْ مَـضَت فِـي

أَسْلاَفِهِمُ الَّذِينَ مَضَوا)) رواه ابن ماجه بسند صحيح برقم ٤٠١٩.

واتــه: داوێــن پیــسی هــەرکاتێك بەشــێوەیەکی زەق لــەنێو هــەر کۆمەڵگایەکدا بڵاو بۆوە بــەجۆرێك کــە نەیــشارنەوە، ئــەوا بــە تەنکید نەخۆشی و ئەو ئازارانەیان لەناودا بڵاو دەبێتەوە کە لــەو پێشینانەیاندا کە ڕابردوون نەبوون!

١٨٨) عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ ﵂ قَالَتْ: اَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ أَمَرَ يَوْمَ الْعِيدِ أَنْ تَخْرُجَ الْبِكْرَ مِنْ خِدْرِهَا حَتَّى تَخْرُجَ الْحَيْضَ فَيَكُنَّ خَلْفَ النَّاسِ يُكَبِّرْنَ بِتَكْبِيرِهِمْ وَيَدْعُونَ بِدُعَائِهِمْ يَرْجُونَ بَرَكَةَ هَذا الْيَوْمِ وَطهره)) رواه البخاري.

واتــه: پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمانی کردووە کــە ڕۆژی جــەژن کــچی پشت پەردە ببرێتە دەرێ، تەنانەت حەیزدارەکانیش بــچنە دەرێ و لەپــشت خەڵکیــەوە بــن و لەگــەڵ ئەوانــدا (الله اکــبر) بکــەن و لەگەڵیان بپاڕێنــەوەو ئومێــدەواری بەرەکــەت و پــاکی ئــەو ڕۆژە دەبن.

١٨٩) إِنَّ اِمْرَأَةً أَتَتْ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولُ اللهِ! إِنَّ اِبْنِي هَذَا كَانَ بَطْنِي لَهُ وِعاءٌ وَحَجَرِيَ لَهُ حَوَاءٌ وَثَدْيِي لَهُ سَقَاءٌ، وَإِنَّ أَبَاهُ طَلَّقَنِي وَأَرَادَ أَنْ يَنْتَزِعَهُ مِنِّي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: أَنْتَ أَحَقُّ بِهِ مَا لَمْ تَنْكِحِي)) رواه ابوداود بسند صحيح.

واتــه: ئەی پێغەمبــەری خوا ﷺ! ئەم کوڕەم لــە زگــی خۆمــدا هــەڵم

گرتووه، بە مەمکی خۆم تێرم کردووە، لە باوەشی خۆمدا حەواندوومەتەوە، ئێستاش بابی تەڵاقی داوم و دەیەوێ ئەم منداڵەم لێ بسەنێتەوە! ئەویش ﷺ فەرمووی: تۆ زیاتر حەقت پێیەوە هەیە مادام شوو نەکەیەوە.

١٩٠) قال رسول اللهﷺ: ((لاَ يَجْلِدُ أَحَدُكُمْ امْرَأَتَهُ جِلْدَ الْعَبْدِ ثُمَّ يُجَامِعَهَا آخِرِ الْيَوْمِ)) رواه البخاري.

واتە: با یەکێکتان وەك کۆیلە بە قەمچی لە ژنەکەی نەدات پاشان شەو لەگەڵی جووت بێت.

١٩١) قال رسول اللهﷺ: ((... تَصَدَّقْنَ فَإِنَّ أَكْثَرَكُنَّ حَطَبُ جَهَنَّمَ))، فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنْ سِطَةِ النِّسَاءِ، سفعاء الخدين، فَقَالَتْ: لِمَ يَا رَسُولُ اللهِ؟ قَالَ: ((لأَنَّكُنَّ تُكْثِرْنَ الْمشَكَاةَ وَتُكَفِرْنَ الْعَشِيرَ..)) رواه مسلم والنسائي والدارمي وابن خزيمة والبيهقي وأحمد.

واتە: ئەی ئافرەتان خێر و چاکە بکەن، چونکە زۆربەتان سووتەمەنی دۆزەخن! جا ئافرەتێکی روومەت ڕەش هەڵگەڕاو لەنێوەڕاستیانەوە قسەی کرد و گووتی: جا بۆچی ئەی پێغەمبەری خواﷺ؟ ئەویش فەرمووی: چونکە زۆر گلەیی و پرتەو پۆڵە دەکەن، بەرامبەر بەمێردیش سپڵەن.

١٩٢) قال رسول اللهﷺ: ((دِيَةُ الْمَرْأَةِ عَلَى النِّصْفِ مِنْ دِيَةِ

الرَجُلِ)) رواه البيهقي بسند صحيح.

واته: تۆڵەی خوێنی ئافرەت نیوەی خوێنی پیاوە.

١٩٣) عَنْ أَبِي سَعِيدِ الخُدْرِي: قَالَتْ النِّساءُ لِلنبِي ﷺ: غَلَبَنَا عَلَيْكَ الرِّجَالَ، فَاجْعَلْ لَنَا يَوْماً مِنَ نَفْسِكَ.. فَوَعَدَهُنَّ يَوْماً لَقِيهنَّ فيهِ، فَوَعَظَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ، فَكَانَ فِيما قَالَ لَهُنَّ: ((مَا مِنْكُنَّ اِمْرَأَةٌ تَقَدَمَ ثَلاثَةٌ مِنْ وَلَدِهَا إِلاَّ كَانَ لَهَا حِجَاباً مِنَ النَّارِ)) فقالت: امرأة والنتين؟ فقال: ((والنتين...)) رواه البخاري.

واته: چەند ئافرەتێك چوونە خزمەت پێغەمبەرﷺ ووتیان: ئەی پیغەمبەری خواﷺ، پیاوان هەموو کاتەکانی جەنابتیان گرتووە، ئێمەش داوات لیّ دەکەین کە کاتێکمان بۆ دیاری بکەیت لەلای خۆت.. پێغەمبەری خواشﷺ وەعدەی پێدان و ڕۆژەکەی بۆ دیاری کردن تا لەو ڕۆژەدا بیانبینێت، جا ئامۆژگاری دەکردن و فەرمانی دەدا بەسەریانداو یەکێك لەو ئامۆژگاری و دڵنەواییانەی کە دەیکردن ئەوەبوو کە دەیفەرموو: هەرکەسێك لەئێوە سێ منداڵی بمرێت و ڕازی بێت بە قەدەری خوا، خوای گەورەش ئەو مردووانە دەکاتە پەردەو ڕێگرێك لەنێوان ئەو دایکە و ئاگردا. ئافرەتێك گوتی: ئەی ئەگەر دووان بوون؟ (واتە دوو منداڵی مردبوو)، فەرمووی ﷺ: ئەگەر دوانیش بوو.

---

١٩٤) عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: سَابِقَنِي رَسُولُ اللهِ ﷺ فَسَبَقْتُهُ، فَلَبِثْتُ حَتَّى أَرْهِقَنِي اللَّحْمَ (أَيْ سَمِنْتُ) سَابَقَنِي فَسَبَقَنِي، فَقَالَ: ((هذِهِ بِتِلْكَ(أَيْ وَاحِدَةً بِوَاحِدَةٍ).)) صحيح جامع الصغير.

واته: پێغەمبەر ﷺ پێشبڕکێی لەگەڵ کردم من پێشم دایەوە، پاش ماوەیەکی تر گۆشتم گرت و (واتە قەڵەو بووم) پێشبڕکێی لەگەڵ کردم، ئەمجارەیان پێشی دامەوە، فەرمووی: بەوی تریان (واتە یەك بەیەك).

١٩٥) عَنْ أُمَ عَطِيَةَ رَضِي اللهُ عَنهَا قَالَتْ: ((أَخَذَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللهِ ﷺ عِنْدَ الْبَيْعَةِ أَنْ لاَ نَنُوحَ، فَمَا وَفَتْ مِنّاً اِمْرَأَةً غَيْرَ خَمْسِ نِسْوَةٍ: أم سليم وأم علاء وابنة أبي سبرة امرأة معاذ وامرأتان أو ابنة أبي سبرة وامرأة معاذ وامرأة أخرى. قد كان رسول الله ﷺ يتعاهد النساء لهذه البيعة يوم العيد)) رواه البخاري.

واته: پێغەمبەر ﷺ کردی بە مەرج بەسەرمانەوە لەکاتی پەیمانەکەدا کە شین و خۆرنین و لەخۆدان نەکەین، کەس لەئێمە وەفای نەکرد بە پەیمانەکەیەوە، جگە لە پێنج ئافرەت: کە دایکی سلیم و دایکی عەلا و کچی ئەبی سبرە و خێزانی مەعاز و ئافرەتێکی تر، پێغەمبەر ﷺ ئەم پەیمانەی لە ڕۆژی جەژن لەگەڵ ئافرەتەکاندا دەبەستەوە.

١٩٦) قـال رسـول اللهﷺ: ((..اِسْتَوْصَـوا بِالنِّـسَاءِ خَيْـراً)) رواه البخاري ومسلم.

واتە: ڕێنمایتان دەکەم بە چاکەکردن لەگەڵ ئافرەتان.

١٩٧) قـال رسـول اللهﷺ: ((الْعِلْـمُ فَرِيـضَةٌ عَلَـى كُـلِّ مُـسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ)) رواه ابن ماجه والطبراني في الأوسط والصغير.

واتە: داواکردنی زانست پێویـسته لەسـەر هـەموو ئافرەتـان و پیـاوانی موسڵمان.

١٩٨) عَنْ عَائِشَةَ رَضِـيَ اللهُ عَنهَـا قَالَـتْ: كَـانَ رَسُـولُ اللهِ ﷺ يَغْسِلُ ثَوْبَهُ وَيَحْلِبُ شَاتَهُ وَيَخْدِمُ نَفْسَهُ)) رواه البخاري.

واتە: پێغەمبەرﷺ جل و بەرگی شۆردووە، شیری دۆشیوە، خزمەتی خۆی و خێزانەکانی کردووە.

١٩٩) عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنهَا: أَنَّ قَوْماً قَـالُوا: يَـا رَسُـولُ اللهِ! إِنَّ قَوْماً يَأْتُونَا بِاللَّحْمِ لاَ نَدْرِي أذكـر اسـمَ اللهِ عَلَيْـهِ أَمْ لاَ؟ فَقَالَ: ((سموا عَلَيْهِ أَنْتُمْ وَكلـوا)) قالـت: (وَكَـانُوا حَـدِيثِي عهد بالكفر)) رواه البخاري وغيره.

واتە: لە خاتوو عائیشەوە دەگێڕنەوە، کەوا قـەومێك گوتیـان: ئـەی پێغەمبەری خواﷺ! قەومی وا هەیـە کـە گۆشـتمان بـۆ دێـنن، ئێمە نازانین ئایا ناوی خوایان لێ هێناوە یان نـا؟ پێغەمبـەرﷺ فەرمووی: ئێوە ناوی خوای لێ بهێنن و بیخۆن.. خاتوو عائیـشە

فەرمووی: ئەوانە تازە لە کوفر گەڕابوونەوە.

٢٠٠) عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَمَّت النِّسَاءَ فِي صَلاَةِ الْمَغْرِبِ، فَقَامَتْ وَسَطَهُنَّ وَجَهَرَتْ بِالْقِرآءةِ)) أنظر مفصل أحكام المرأة ج١ ص٢٥٤.

واتە: حەزرەتی عائیشە ڕەزای خودای لەسەر بێت، ئیمامەتی بۆ ئافرەتان کردووە لە نوێژی خۆرئاوابوندا(المغرب) وە لەناوەڕاستیان وەستاو بە دەنگی ئاشکرا قورئانی لەناو نوێژدا خوێند.

له کۆتاییدا لەخودای پەروەردگار دەپاڕێمەوە کـە ئـەم بەرهەمـەم لێ وەربگرێت، بیکاتە توێشوی ڕۆژی دوایی، وە داوا لە خوێنـەرانی ئـەم نامیلکەیە دەکەم، کە ئەگەر هەر کەم و کوڕی و ناتەواویەکیان کەوتە بەرچاو، بەچاوی لێبووردن و چاوپۆشییەوە بۆی بـڕوانن و هەڵـەکانم بـۆ ڕاست بکەنەوە ئەگەر هەبوون.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين.

دهۆك – بەڕۆشکێ

٢٠٠١/٣/١٢

هەردەم لەچاوەڕوانی بەرهەمی نوێ دابن.

پێغەمبەرمان دروودی خوای گەورەی لەسەر بێت هیچ لایەنێکی ژیانی مرۆڤی بەرپەرچی نەکردووە، لێرەدا یەکێک لە گەورەترین ئەو هۆیانەی کە دوژمنانی ئیسلامی پەنای بۆ دەبەن بۆ دژایەتی پێ کردنی موسڵمانان بێگومان ئافرەتە. بەڵام پێغەمبەری خۆشەویست زۆر چاک هەموو ئەو وەڵامانەی داتەوە کە دوژمنان ئەمڕۆ لەخەڵکانێک دەکەن ئاپادەیەک بێ ئاگان لەو گرینگیدانەی ...پێغەمبەر بەرامبەر بەئافرەت

کتێبخانەی
حاجی قادری کۆیی
دیزاین - چاپکردن - بڵاوکردنەوە
hawler.chap@gmail.com
066 2233868
066 2648907
عێراق - کوردستان - هەولێر

نرخی ٢٠٠٠ دینار

چاپخانەی رۆژهەلات/هەولێر